



LA REALITAT DE LES DONES CATALANES CONVERTIDES A L'ISLAM

ALBA GARCIA VEGA

PROFESSOR: JOAQUIN
BRUGUÉ I TORRUELLA

UNIVERSITAT DE GIRONA

GRAU EN TREBALL SOCIAL

31/05/2024



RESUM

L'islam sempre ha estat estigmatitzat i ple de prejudicis i idees malintencionades, així i tot, esdevé la religió de major creixement arreu el món, augmentant de manera considerada en la població espanyola i catalana. Com descriu la Unió de Comunitats Islàmiques d'Espanya (2024), el 4% dels habitants espanyols practiquen en l'actualitat l'islam, aproximadament, 200.000 d'aquests són musulmans conversos, provinents d'altres religions o de l'ateisme i practicant un islam pur i lliure de cultura. És veritat, però, que les persones convertides a l'islam, sobretot les dones, travessen diverses dificultats, on constantment han de justificar-se i demostrar la seva "ciutadania". Se'ls hi demana la integritat, però se'ls considera ciutadanes de segona. A conseqüència d'aquests prejudicis, la islamofòbia, la discriminació, el vel i d'altres factors, afecten la realitat d'aquestes dones, i com la seva opinió sempre ha estat en segon pla, aquest treball té la finalitat d'atorgar-li la veu que es mereixen i, analitzar, d'aquesta manera, la seva realitat un cop esdevenen aquesta transformació.

ABSTRACT

Islam has always been stigmatized and full of prejudices and malicious ideas, even so, it has become the fastest growing religion in the world, increasing considerably in the Spanish and Catalan population. As described by the Union of Islamic Communities of Spain (2024), 4% of Spanish inhabitants currently practice Islam, approximately, 200.000 of them are Muslim converts, coming from other religions or atheism and practicing a pure and culture-free Islam. It is true, however, that people converted to Islam, especially women, go through various difficulties, where they constantly have to justify themselves and prove their "citizenship". They are asked for integrity, but they are considered second-class citizens. As a result of these prejudices, Islamophobia, discrimination, veil and other factors, affect the reality of these women, and as their opinion has always been in the background, this work aims to give them the voice they deserve and, in this way, analyze their reality once this transformation takes place.

Paraules clau: *Islam, dones, conversió, musulmanes, discriminació, Islamofòbia, Nova realitat, àmbits, prejudicis.*

Key words: *Islam, women, conversion, Muslims, discrimination, Islamophobia, New Reality, areas, prejudices.*

En el nom d'Allah, el Compassiu i el Misericordiós, dedico aquest treball a totes aquelles dones musulmanes que es converteixen a l'Islam, les meves companyes de lluita diària.

AGRAÏMENTS

Al meu tutor del treball Final de Grau Quim, per ser la meva guia, atorgar-me flexibilitat, amabilitat i suport continu.

A la meva família, per acceptar-me i estimar-me sempre.

A aquelles dones que han participat i m'han facilitat un trosset de les seves vides.

Gràcies.

ÍNDEX

RESUM.....	2
AGRAÏMENTS.....	3
1. INTRODUCCIÓ.....	5
2. EXPOSICIÓ CONTEXTUAL I TEÒRICA DE LA TEMÀTICA OBJECTE D'ESTUDI.....	9
2.1. Islam a Espanya i Catalunya.....	9
2.2. Conversió a l'Islam.....	11
2.3. Identitat.....	12
3. ESTUDI I ANÀLISI DE LES DADES RECOLLIDES.....	15
3.1. Procés de conversió.....	15
3.2. Àmbit familiar.....	18
3.3. Àmbit laboral.....	20
3.4. Àmbit educatiu.....	21
3.5. Àmbit social.....	22
3.6. Islamofòbia.....	22
4. CONCLUSIONS.....	25
5. BIBLIOGRAFIA.....	29
5.1. Webgrafia.....	30
6. ANNEXOS.....	31
6.1. Annex 1: Consentiment informat.....	31
6.2. Annex 2: Plantilla d'entrevista.....	32
6.3. Annex 3: Estudi demogràfic de la població musulmana a Espanya (2017).....	33
6.3.1. Estudi general entre persones musulmanes espanyoles i estrangeres.....	33
6.3.2. Estudi específic entre persones musulmanes amb diferents nacionalitats.....	34
6.4. Annex 4: Transcripcions de les entrevistes.....	35
6.4.1. Entrevista 1.....	35
6.4.2. Entrevista 2.....	37
6.4.3. Entrevista 3.....	39
6.4.4. Entrevista 4.....	46
6.4.5. Quadre d'anàlisi de les entrevistes: dimensió transformadora i dimensió exclusora.....	49

1. INTRODUCCIÓ

D'ençà d'uns segles endavant, l'Islam i Occident s'han contemplat com a entitats íntegrament contraposades. La majoria dels països on es practica l'Islam constitueixen l'Orient. Tanmateix, en l'actualitat, ens trobem en una nova transició que esdevé un nou fenomen social: l'augment de població musulmana occidental, és a dir, nous musulmans d'origen occidental conversos. Però, que significa convertir-se a l'Islam?

Segons la RAE (2023), la conversió significa “*Algú o alguna cosa que es transforma en una cosa diferent del que era*”. La conversió a l'Islam, per tant, és la transformació de paradigma religiós, adquirint els valors, pensaments i creences de la religió Islàmica. Sona simple, però el procés de canvi mai és fàcil. Com esmenta Anatole France (2017), “*Tots els canvis, encara que siguin els més anhelats, porten amb si mateixos certa melancolia*”. D'aquesta manera, per canviar, hi ha d'haver consciència, s'ha de saber visualitzar les diferents perspectives i determinar les possibles conseqüències que aquests canvis poden produir a les nostres vides. Així i tot, encara que aquest sigui progressiu i de manera conscient, quan comporta elements contraposats a les normes socials definides, les dificultats personals i socials augmenten.

El paper que desenvolupen les dones en aquest nou canvi és essencial, sent el percentatge més gran de conversions i, a conseqüència, generant nous discursos de gènere i d'Islam. És veritat, però, que aquestes dones han de desenvolupar una contínua mediació i recodificació entre els hàbits encarnats i les noves prescripcions religiosament codificades. A la vegada, es troben amb un doble vessant: el context social on es troben i les estructures socials que el caracteritzen, ja que aquestes exigeixen, per una part, que esdevinguin adequadament la transició religiosa, i, per un altre, qüestionen la seva conversió. Per tant, es troben dins d'un constant discurs caracteritzat per categoritzacions, prejudicis i estereotips.

1.1. Motivació

És curiós observar com la veu de les dones convertides a l'Islam rara vegada és escoltada. Es parla i s'escriu d'elles, però sense elles. A més, trobem que molts llibres que versen sobre l'Islam, es caracteritzen per ser acadèmics o escrits per persones no musulmanes, en canvi, per parlar de l'univers es busquen a professionals astrònoms, per tractar la ciència, es recorre a científics, però en el cas de l'Islam i d'aquestes dones, qualsevol persona val, preferiblement no musulmana, com si aquestes no fossin neutrals o es caracteritzin per tenir una paraula menys rellevant. Per tant, serà necessari analitzar fins a quin punt la islamofòbia que caracteritza part de la societat catalana determina i influeix en els àmbits que constitueix la vida d'aquestes dones.

Com a dona catalana convertida a l'islam, puc corroborar la gran ignorància i desconeixement existent envers aquesta religió, la poca assertivitat per part de la població i la nul·la veu i opinió de les pròpies dones catalanes que ens convertim a l'islam.

D'aquesta manera, la meua principal motivació per realitzar aquesta investigació és donar a conèixer la realitat de diferents dones catalanes que travessen aquest procés de canvi des de les seves experiències personals, així com contextualitzar i abordar les diferents problemàtiques que envolten la islamofòbia a la nostra societat catalana.

1.2. Objectius

A partir d'aquests trets esmentats anteriorment, els objectius principals d'aquesta investigació són:

- Conèixer la realitat de la conversió a l'islam i els seus respectius efectes en l'àmbit familiar, laboral, educatiu i social de quatre dones catalanes convertides a l'islam.
- Determinar fins a quin punt la islamofòbia afecta el canvi d'aquestes dones.
- Donar a conèixer aquest nou fenomen de conversió a l'islam a la societat des del Treball Social.

1.3. Metodologia

Aquesta recerca es basa en una metodologia qualitativa. He trobat adient utilitzar aquest tipus de metodologia perquè tal com s'esmenta en la guia pràctica 8 "La metodologia qualitativa en l'avaluació de polítiques públiques" (2011), quan es vol comprendre un fenomen social, en aquest cas, la conversió a l'islam, així com l'experiència viscuda per diverses persones implicades, és necessari tenir en compte la flexibilitat i la circularitat, així com també la reflexió, per tant, aquest tipus de metodologia permet que, encara que hi hagi un disseny previ, es puguin realitzar els canvis i les modificacions adients a mesura que es fa la investigació. A més, com dins d'aquesta metodologia es poden trobar diferents versions de la mateixa realitat, els coneixements i les diferents experiències seran més enriquidores i transversals per la recerca.

Respecte a la mostra, he considerat el mostreig intencional, ja que la finalitat de la recerca és recollir de manera específica unes característiques particulars. D'aquesta manera, es recull informació de quatre dones convertides a l'islam, on el 100% d'elles són d'origen català i resideixen a Catalunya. Tanmateix, durant la selecció de la mostra, s'ha hagut d'excloure les dones catalanes no convertides a l'islam i les convertides a l'islam però sense origen català.

Pel que fa al disseny i la tècnica, s'ha optat per utilitzar diverses qüestions amb estructura semioberta dirigides a les quatre dones catalanes que s'han convertit a l'islam, indiferentment del moment de la

conversió i les característiques individuals. Per tant, l'instrument emprat ha sigut l'entrevista individual.

He trobat adient utilitzar aquest instrument perquè tal com s'esmenta en l'apartat 2. *Tècnica de recollida de dades* de la guia pràctica 8 "La metodologia qualitativa en l'avaluació de polítiques públiques" (2011), anomenada anteriorment, l'entrevista individual permet:

- Comprendre les percepcions individuals de les diferents dones envers la pròpia experiència de conversió religiosa.
- Aconseguir informació detallada i profunda de la realitat que troben les dones quan es converteixen a l'Islam.
- Esdevenir un disseny flexible i capaç de capturar aspectes clau de la conversió.

A més, aquesta pot utilitzar-se des de diferents tipologies, dins de les quals he trobat més enriquidor la utilització de l'entrevista semiestructurada perquè:

- Les preguntes de l'entrevista i el seu ordre van determinades per un guió temàtic realitzat prèviament, facilitant-me, d'aquesta manera, la tasca d'entrevistadora i el flux de l'entrevista.
- Totes les dones entrevistades responen les mateixes preguntes i en el mateix ordre, simplificant la comparabilitat de les respostes.
- Es produeix de manera més organitzada i permetent una anàlisi més immediata.

Altres aspectes a tenir en compte durant les entrevistes han sigut:

- Aspectes ètics: Dur a terme l'entrevista amb previ consentiment informat, tant pel que fa a les dades personals com a la gravació per a la seva transcripció.
- Oferir prèviament el guió amb preguntes obertes perquè puguin anar reflexionant envers les qüestions.
- Preguntar envers el lloc on volen realitzar l'entrevista per tal que se sentin còmodes o si prefereixen fer-la de manera presencial o virtual.
- Durant l'execució de l'entrevista, deixar silencis perquè puguin expressar i allargar les seves respostes, i, a la vegada, anar resumint per tal de seguir el guió i afavorir un feedback directe amb les dones entrevistades.

Respecte a les qüestions definides a les entrevistes, els ítems utilitzats s'han basat en els objectius definits pel que fa a la recerca, per tant, en la posterior anàlisi de resultats es podran comparar i analitzar entre si.

Entrevista a les quatre dones catalanes convertides a l'Íslam	
Objectius	Ítems emprats
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Conèixer la realitat de la conversió a l'Íslam i els seus respectius efectes en l'àmbit familiar, laboral, educatiu i social de quatre dones catalanes convertides a l'Íslam. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Com va ser la teva conversió a l'Íslam? ➤ Com et va afectar a l'àmbit familiar? ➤ Com et va afectar a l'àmbit laboral? ➤ Com et va afectar a l'àmbit educatiu? ➤ Com et va afectar a l'àmbit social?
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Determinar fins a quin punt la Islamofòbia afecta el canvi d'aquestes dones. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Un cop et vas convertir a l'Íslam, has sentit islamofòbia?

Per portar a terme les entrevistes de manera individual he cercat, per començar, les diferents dones catalanes convertides a l'Íslam que volien explicar la seva experiència. He contactat amb elles via xarxes socials i les que m'han respost de manera afirmativa, he procedit a preguntar com volen realitzar l'entrevista, si de manera presencial o virtual. A continuació, de les quatre dones, dues d'elles ha volgut realitzar l'entrevista de manera presencial i les altres dues, per temps i distància geogràfica, han decidit fer-la de manera virtual mitjançant l'aplicació Google Meet.

Un cop les dates han estat fixades per dur a terme les entrevistes, he procedit a enviar a cadascuna d'elles el consentiment informat¹, on se'ls ha informat de la utilització de les seves dades i els permisos requerits. Consecutivament, he enviat les preguntes de les entrevistes perquè puguin anar reflexionant envers les respostes, i, per, d'aquesta manera, poder comunicar qualsevol malentès abans de portar a terme l'entrevista. Per acabar, he executat les entrevistes², totes de manera propera, flexible i adaptada a cadascuna d'elles (si alguna s'interessà per una pregunta més que per un altre, ens centràvem en aquella pregunta).

¹ Annex 1: Plantilla consentiment informat

² Annex 2: Plantilla entrevista

2. EXPOSICIÓ CONTEXTUAL I TEÒRICA DE LA TEMÀTICA OBJECTE D'ESTUDI

2.1. Islam a Espanya i Catalunya

Segons l'historiador i polític Mauricio Rojas (2010), a termes generals, l'expansió de l'Islam va ser extraordinària, fins al punt que després de cent anys de la mort de Muhammad (l'últim profeta de la revelació islàmica), l'imperi àrab, i, per tant, l'Islam, es va estendre cap a l'occident, fins a les riberes africanes i europees de l'Atlàntic. Aquest desenvolupament fomentà l'adquisició de cultures, passant de ser una religió de caràcter aràbiga a una universal.

A la península Ibèrica, s'ha de destacar la importància del període al-Àndalus (98-716 dC), el qual va significar un alt nombre de conversions a l'Islam per part dels espanyols d'aquella època. Un cop aquest període es discerneix, la islamització a Espanya, per tant, també a Catalunya, decreix, mitjançant el període d'imposició cristiana, fins al segle XX.

Percentatge de persones musulmanes a Espanya i Catalunya

Segons Rafiq Pallares (2015) les primeres comunitats musulmanes que arriben a Espanya durant el segle XX provenien del Pròxim Orient, sobretot de Síria i Palestina. Els motius eren diversos, però la majoria emigraven per obtenir oportunitats d'estudis i, tanmateix, per les dificultats polítiques dels seus països d'origen. La majoria d'aquests musulmans eren universitaris que disposaven d'alt nivell econòmic, cultural i social, per tant, no van tenir problemes pel que fa a la seva adaptació.

A finals dels anys 70 comencen a emigrar musulmans procedents de l'Àfrica del nord i l'Àfrica subsahariana. Durant els anys 80 i 90, a partir del creixement econòmic i del descens de la natalitat espanyola, la població musulmana creix progressivament. La majoria d'aquests immigrants emigraven per raons econòmiques i es caracteritzaven per tenir un baix nivell cultural, afavorint la mà d'obra barata en l'àmbit agrari i de construcció. A partir d'aquesta dècada, la seva presència es desenvolupa per tot el territori català.

En l'actualitat, segons l'estudi demogràfic de la població musulmana realitzat per la unió de comunitats islàmiques d'Espanya (UCIDE) i per l'observatori andalusí (2017), el nombre de musulmans a Espanya supera per primera vegada els dos milions d'habitants i Catalunya, per la seva part, el mig milió aproximadament³, sent, d'aquests, a prop d'un quart de persones convertides a l'Islam.

³ Annex 3: Estudi demogràfic de la població musulmana en Espanya envers les diferents comunitats (2017)

Cataluña	Barcelona	311	203.937	331.244	124.903	190.869	328.840	522.113
	Gerona	221	52.759		33.345		86.104	
	Lérida	231	28.892		12.094		40.986	
	Tarragona	184	45.656		20.527		66.183	

Imatge 1: Estudi demogràfic de la població musulmana a Catalunya (2017) de l'annex 3

Com a conclusió, l'estudi especifica que els musulmans representen aproximadament el 4% de la població total d'habitants espanyols i estrangers. D'aquests, el 43% dels musulmans són espanyols, mentre que el 57% són d'origen estranger.

En referència al nombre de persones convertides a l'Islam a Espanya i Catalunya, encara no existeix un estudi que reflecteixi de manera explícita el seu percentatge, però, diverses organitzacions musulmanes com, per exemple, la Unió de Comunitats Islàmiques d'Espanya (2024), esmenta que, aproximadament, 200.000 musulmans d'Espanya són conversos, provinents d'altres religions o de l'ateisme.

Pel que fa a la dona, algunes anàlisis i estudis, com el de Salvatorre Madonia, anomenat *Experiència y rearticulación identitaria en mujeres españolas convertidas al Islam* (2012), i el de la periodista Anna Pacheco, *Feminismo e Islam: españolas conversas nos cuentan sus motivos* (2016), ens expliquen algunes raons que fomenten les conversions femenines, sent les dones, majoritàriament, les noves religioses:

- Factors de caràcter religiós i espiritual, sentint una connexió personal amb els principis islàmics
- Factors personals i afectius, mitjançant el matrimoni amb un home musulmà
- Influència familiar o social
- Cerca d'identitat i pertinença a un grup o a la comunitat
- Insatisfacció amb la seva religió anterior.

2.2. Conversió a l'islam

Els estudis contemporanis d'occident envers la conversió a l'islam són encara avui dia molt escassos. Aquest silenci, com esmenta Allievi (mencionat per Salvatorre) en la seva anàlisi *Experiencia y rearticulación identitaria en mujeres españolas convertidas al Islam* (2012), si més no, no reflecteix el nou fenomen ni l'augment de conversions a l'islam que succeeix a occident.

Occident, en l'actualitat, es troba endinsat en una situació que el sociòleg Thomas Luckmann (1967) en la seva obra *La construcción social de la realidad* descriu en termes "Open market", és a dir, és independent a una determinada creença religiosa o al context social en què es mou. A conseqüència d'aquest fet, es possibilita la lliure elecció i l'adquisició de nous hàbits, cultures i creences religioses.

La sociologia intenta explicar les causes de l'augment envers les conversions religioses, entenent, primerament, les religions com a sistemes monolítics que, en general, ofereixen estabilitat i seguretat en la vida quotidiana, per tant, les persones que es converteixen, a termes globals, busquen estabilitat, rols i regles ben definides, tant a escala teològica, com psíquica i física.

Però, més enllà de les causes generals, algunes investigacions estudien la conversió des de factors més específics, com els anomenats "push factors", és a dir, d'empenya; o els "pull factors", els d'atracció. Pel que fa als "push factors", el professor Wohlrab-Sahr (2006) els descriu com a símbol d'una crisi existencial, mitjançant la qual l'individu troba possibles solucions a problemes preexistents en un procés seqüencial de moralitat en diferents àmbits que l'envolten, com pot ser la part sexual, les relacions de gènere, l'autodisciplina personal o l'ordre polític i social. Pel que fa als "pull factors", Wohlrab descriu el "què" com a punt de partida, és a dir, què ofereix la religió musulmana i quina capacitat té l'islam de suplir aquelles necessitats particulars que la societat occidental en general no ofereix.

Centrant-nos en l'àmbit femení, l'autora del llibre *Conversion to Islam* (1996) Ali Kose, explica que en termes generals, l'islam ofereix diferents idees relatives als rols de l'home i la dona, contractes entre ambdós, principis morals en la vida quotidiana i això presenta a les dones occidentals una possible sortida a l'excessiva permissivitat i secularització establerta, on la llibertat sexual i la relació entre l'home i la dona és més conflictiva.

Pel que fa a occident, les investigacions analitzen la conversió a l'islam per part de la dona occidental mitjançant tres factors (Jasen, 2006):

- Països europeus septentrionals, on el model tradicional de família està en crisi. Per tant, la dona busca l'estabilitat familiar, generalment amb un model patriarcal.
- Països amb apropament de la cultura islàmica, oferint a la dona més possibilitats d'accedir a la política comunitària que instaura l'islam.

- Països on la secularització i l'individualisme que es viu fan que la dona busqui la seguretat comunitària que ofereix l'Islam, on la mercantilització i cosificació femenina no queda a escala individual.

2.3. Identitat

Segons l'enciclopèdia d'humanitats, la identitat és un concepte filosòfic que s'utilitza per marcar la relació de pertinença o d'igualtat d'una cosa amb si mateixa. Aquesta té dos principis, l'ontològic (metafísic) i el lògic (real), que afirma que per tota entitat la realitat i la concreció son aspectes de la mateixa concepció. Segons el filòsof Plató, la identitat s'ha d'entendre com la idea d'un propi ser que sempre és igual i no canviant.

Per tant, si una dona es converteix a l'Islam, la seva identitat canvia? Es modifica? Es transforma? Segons Allievi (1996) una dona que es converteix a l'Islam si que pateix un canvi identitari, començant una nova manera de viure i experimentant una nova feminitat adquirida. En el context occidental, la conversió va més enllà, la dona conversa ha de crear la seva identitat mitjançant la contínua rearticulació entre lo "vell" i lo "nou". Aquesta nova identitat amb caràcter híbrid, comporta la pràctica d'un Islam autòcton i europeu, fora de costums i cultures orientals. La Shahada (primer pilar de l'Islam i oficialització de la conversió front alguns testimonis musulmans) formalitza aquest canvi identitari i la dona, en aquest cas, torna a "néixer". Aquesta nova identitat adquirida, per tant, com esmenta Butler (1990) destrueix o minimitza la cultura d'origen, reformulant-la en la religiositat i la realització individual plena de nous valors.

En rellevància a aquest tema, es posa èmfasi en el hijab/vel islàmic i la modestia tant interior com exterior que la dona conversa ha d'adquirir, ja que constitueix part de la identitat d'una dona musulmana. És veritat, però, que la decisió és lliure i personal (Corán 2:256) entre la dona musulmana i la divinitat, però com analitzarem més endavant, aquest és un punt clau en la pròpia identitat vs l'entorn de la dona.

2.4. Islamofòbia, discriminació i vel

Segons Amanda Figueras, dona convertida a l'Islam i autora del llibre *Por qué el Islam, Mi vida como mujer, europea y musulmana* (2017), milions de persones musulmanes conviuen sense problemes en països europeus. El problema va més enllà: els musulmans són els altres, els diferents. La societat imposa un estigma que dificulta la inclusió de la població musulmana, però, si, a més a més, ets una persona convertida a l'Islam, la teva moralitat es preveu com objecte d'influència.

Pew Research Center, en un estudi del 2016 envers la figura dels musulmans, extreu que el 72% dels hongaresos, el 69% dels italians, el 66% dels polonesos i el 50% dels espanyols (més de 23 milions de persones) tenen una opinió desfavorida de l'Islam i les persones musulmanes. Però, més enllà d'una

imatge desfavorida, podem trobar-nos amb la islamofòbia, una nova forma de racisme introduïda l'any 1980 que comporta el pensament de l'Islam i els musulmans com l'enemic, sent una amenaça per al propi benestar i inclús per la mateixa supervivència. Aquest fenomen engloba diversos odis, com, per exemple, el rebuig a la persona estrangera que prové de països islàmics, aspectes religiosos i, fins i tot, la misogínia.

L'any 2016, la plataforma Ciutadana contra la Islamofòbia (PDDI) va documentar 284 incidents contra els musulmans en general i contra l'Islam, 81 contra dones, 57 contra mesquites, 23 contra nens, 31 contra refugiats i 34 contra activistes. Amparo Sánchez Rosell, presidenta d'aquesta plataforma (2011), adverteix que encara que en Espanya els atacs contra la comunitat musulmana no tenen tanta repercussió, la islamofòbia provoca un discurs d'odi que genera alarma social, per tant, estigmatitza l'Islam i als musulmans.

Aquest odi augmenta amb els atacs terroristes en nom de la religió, determinant-la com objecte de desconfiança i por. El que no saben, segons Amparo, és que els musulmans són els que repercuteixen més els atacs, patint per partida doble: sent víctimes dels mateixos terroristes i, a més, patint l'odi i el ressentiment de les persones que no saben distingir entre musulmans i terroristes.

Els medis desenvolupen un paper fonamental en la formació de l'imaginari de la població europea sobre l'Islam i les persones musulmanes. Segons l'estudi *Una realidad incontestable: Islamofobia en los medios* (2018), l'increment de la islamofòbia en els discursos polítics i en els medis reverteix en un increment de la islamofòbia entre la població.

Aquesta islamofòbia genera, a més, conseqüències entre les persones musulmanes. L'any 2005, el Consell d'Europa *Islamofobia y sus consecuencias para los jóvenes*, explica que aquest fenomen augmenta la discriminació en els diferents àmbits d'educació, de treball i d'habitatge. Això, en conjunt amb sentir-se fora de lloc, rebutjat i discriminat, afavoreix el desenvolupament de dificultats individuals, familiars i socials, sobretot entre la població jovent.

Si es parla d'islamofòbia, també s'ha de mencionar el hijab (vel): un dels motius més polèmics arreu els països europeus. El vel, segons Amanda Figueras (2017), és un símbol de la dona que la representa com a musulmana. Aquestes, per tant, són la cara visible de l'Islam, i sobre elles es parteixen tota classe de prejudicis. Segons la historiadora irlandesa Mary Nash, especialitzada en la història de la dona i del feminisme espanyol, la dona musulmana no se la visualitza com individu, sinó com portadora de cultura. D'aquesta manera, el principal prejudici es basa en la suposició que les dones musulmanes porten el vel perquè els homes musulmans els hi obliguen, siguin els seus marits, pares o germans.

S'ha d'esmentar que en l'Alcorà, guia religiosa de les persones que practiquen l'Islam, la vestimenta musulmana es menciona poques vegades, ja que Allah (Déu) posa èmfasi en pràctiques més rellevants com: l'oració, la caritat, els valors, l'educació i el respecte entre d'altres. Així i tot, la ciutadania se centra en la part externa de la pràctica religiosa. Aquest fet, com esmenta Amanda, indica un reflex de l'obsessió social amb el cos femení, la cosificació de les dones en general i la perversa obsessió per controlar-les. Les persones que es posicionen en contra del vel per considerar que aquest menysprea la llibertat de les dones, les oprimeix i les estigmatitza, però, alhora, imposen la prohibició d'aquest, estan exercint un diàleg contradictori. Segons l'Islam, la utilització del vel islàmic és un acte d'obediència a Allah (Déu), però, obligar a una persona a fer alguna cosa és un acte prohibit, per tant, cap dona musulmana hauria d'estar obligada fora de la seva pròpia moral o creença a accomplir cap qüestió.

Segons la periodista Amanda, en el seu llibre *Por qué el Islam, Mi vida como mujer, europea y musulmana* (2017) esmentat anteriorment, es considera (amb evidència personal), que el vel és:

- Contrari a la imposició i a la prohibició, tant en les dones que el porten com les que no ho porten.
- La interpretació del l'Alcorà, que només correspon a les persones musulmanes. Aquestes són individuals, per tant, cadascú exerceix una decisió o una altra mitjançant la seva connexió divina.
- No s'utilitza per no temptar als homes, com la majoria de les persones interpreten. L'Islam insta a tots els musulmans, siguin homes o dones a ser púdics i respectuosos amb els altres, sobretot amb el gènere oposat.
- No ha de ser un debat continu, ni entre musulmans ni entre no musulmans. El vel no defineix el grau d'excel·lència religiosa.

Per tant, la majoria de les dones musulmanes, siguin converses o no, utilitzen el vel per submissió religiosa, perquè es reconeixen com a musulmanes, protegeixen i defensen la seva intimitat i se senten lliures i empoderades. El cos de cada dona és propi i comparteix o no amb qui ella decideix. Les dones musulmanes prefereixen redescobrir-se íntimament, fomentant un altre tipus de feminitat. Les lleis, la pressió social o els atacs personals indiquen que la regularització de la utilització del vel, tant per imposar-lo com per prohibir-lo haurien d'acabar.

3. ESTUDI I ANÀLISI DE LES DADES RECOLLIDES

3.1. Procés de conversió

Durant la investigació teòrica envers el procés de conversió de les dones catalanes, s'han detectat diferents factors que fomenten aquesta transformació. Entre aquests es troben:

- Els factors de caràcter religiós i espiritual, en el qual les dones senten una connexió personal amb els principis islàmics, per tant, fan el pas principalment per fe.
- Els factors personals i afectius, on aquestes formen matrimoni amb un home musulmà i adquireixen aquesta creença mitjançant la seva unió.
- Els factors per influència familiar o social, on fan el pas per alguna persona del seu entorn pròxim, més enllà de l'aspecte afectiu.
- Els factors de cerca d'identitat i pertinença a un grup, on aquestes es troben perdudes i busquen la seva personalitat mitjançant unes bases definides.
- I els factors per sentir insatisfacció amb la seva religió anterior i busquen un altre que compleixi els seus estàndards espirituals.

En referència a les entrevistes, s'ha pogut observar certes diferències envers el procés de conversió. Tanmateix, alguns factors, comentats anteriorment, han estat en relació, i, per tant, podem afirmar que poden influir tant de manera individual com en conjunt amb els altres tipus.

Per exemple, en l'entrevista 1, la dona esmenta: *“Quan vaig anar creixent vaig començar a discernir entre les diferents informacions que m'atorgava la religió catòlica, ja que observava contradiccions”* (E1, 2-4), i seguidament afegeix: *“Llavors, després d'un temps sent agnòstica, vaig conèixer diverses amistats marroquines que em van apropar a la religió musulmana. A partir d'aquest fet, jo mateixa, vaig començar a indagar sobre la religió islàmica i poca a poc vaig veure que totes les contradiccions que considerava en l'altra religió connectava”* (E1, 7-10).

En aquesta part es poden observar diversos factors relacionats, si més no, elements que han condicionat a la resta. Per començar, la dona expressa la seva discordança i insatisfacció amb la religió que practicava anteriorment, el catolicisme. Com a conseqüència, es considera durant un període agnòstica, però, després d'un temps, coneix a diferents persones musulmanes amb les quals estableix amistat. En aquest punt entrem en el factor social, on la influència d'aquestes noves amistats desenvolupen la seva curiositat per l'Islam. D'aquesta manera, quan estudia la religió islàmica, els seus estàndards espirituals es completen.

El factor social també es repeteix en la història de la dona de l'entrevista 2, on expressa *“L'any 2012 vaig estar de vacances a Boston, als Estats Units. Allà em vaig posar en contacte amb el germà d'un amic meu. Aquest noi era musulmà practicant i com vaig estar a casa seva unes setmanes em va*

portar a la mesquita, em va presentar a musulmans i musulmanes i em va explicar que era l'Islam, quin sentit tenia a la seva vida. Cada vegada jo estava més interessada en l'espiritualitat de l'Islam. Després vaig conèixer a altres persones musulmanes, vaig anar a la mesquita, a festes i l'estil de vida em va agradar. Al cap d'uns mesos vaig tornar a Barcelona i jo continuava pensant en l'Islam” (E2, 1-6).

També es repeteix en la dona de l'entrevista 3, quan expressa *“antes de ir por el Islam empecé a indagar, por ejemplo, con una amiga mía, su madre era testigo de Jehová, pues también me empezaba, pues a contar cositas, pero tampoco me llegó a vibrar. Luego tenía otra amiga que se llama Loli y con ella sí que la verdad es de reconocer que a veces se me ponía los pelos de gallina cuando me llevaba a algunos eventos de al culto donde ella iba, que es una iglesia evangélica, ella es gitana. Entonces eso como que me empezó a impactar un poco lo del tema del cielo, del infierno y demás, que va a pasar con nuestra alma. Bueno, pero lo que más, más, más me retumbó fue mi queridísima amiga Mariana, ya la cuento como una hermana. Ella española como yo, pero convertida al Islam (...). Me encantaba, cada día tenía más contacto con ella, me prestaba libros, me acompañaba a lugares donde te enseñan, lugares de educación donde te comparten un conocimiento que para mí fue...” (E3, 10-22).*

La seva història també retracta la insatisfacció que tenia amb la seva creença anterior, maternal, quan comenta *“Yo empecé a indagar, a querer buscar más información, sobre todo a raíz de que empezó a desmotivarme y defraudarme la iglesia” (E3, 2-3).*

D'aquesta manera, podem observar com el factor social i el factor d'insatisfacció estan molt relacionats entre si. Segons el psicòleg Tirigall, R (2022), *“la insatisfacció és un sentiment que un individu experimenta quan sent que una realitat puntual no compleix amb el que realment espera, per tant, aquesta es relaciona íntimament amb la frustració, i es manifestarà en el no compliment o realització dels nostres desitjos”*. Quan ens trobem en aquest punt, on no estem satisfets amb la nostra creença, ens sentim indefensos, busquem una sortida, de vegades, ens aïllem, i d'altres, acudim al nostre entorn més pròxim, però, no aquell que segueix el mateix patró, sinó el que ensenya coses noves, que proporciona diferents perspectives, noves maneres de fer. D'aquesta manera, podem veure que el nostre entorn social no sols influeix en com pensem i actuem, sinó que també ens defineixen com a individus.

S'ha observat, alhora, que establir relacions afectives amb homes que són musulmans, també esdevé un factor rellevant pel que fa a la seva conversió. Això es pot observar quan la dona de l'entrevista 3 diu: *“A mi pareja lo tomé como un puente, un chico que sabía mucho, me hablaba mucho del Islam, me gustaba, pero bueno, él no era un ejemplo practicante de un correcto musulmán” (E3, 31-32)*, i durant la conversa amb la dona de entrevista 4, quan expressa: *“Quan tenia 17 anys vaig conèixer a un noi d'origen marroquí, però que havia crescut a Catalunya. Vam començar una relació com les que*

existeixen en les societats occidentals actuals. Així vam estar uns quatre anys aproximadament. És veritat, però, que ell a vegades em parlava de la seva religió, l'Islam, això no obstant, considerava que no la practicava de manera correcta i que no en sabia molt. Sense que ell ho sabés, jo em vaig comprar un Alcorà per Amazon. Tenia curiositat de la seva creença” (E4, 11-17).

És important, però, posar èmfasi en aquest factor, ja que a moltes dones convertides a l'Islam se les considera musulmanes per amor. Sempre parlant de forma generalitzada, Núñez explica que en moltes ocasions les dones situen l'amor en el centre de la seva vida i això els pot portar a ser més dependents i vulnerables. Potser la genètica femenina determina certes debilitats per l'amor romàntic, i en aquell punt és on entra l'estabilitat matrimonial que la pràctica islàmica atorga i que potser les dones que es converteixen, busquen en una societat on la relació afectiva tradicional ja no és tan present.

Tanmateix, el factor religiós i espiritual, on les dones senten una connexió personal amb els principis islàmics, sorgeix en la majoria dels casos. Pel que fa a les dones entrevistades, encara que el punt de partida de la seva conversió sorgeixi d'altres factors esmentats anteriorment, aquest es presenta consecutivament dels altres:

“A partir d'aquest fet, jo mateixa, començaré a indagar sobre la religió islàmica i poca a poc vaig veure que totes les contradiccions que considerava en l'altra religió connectava. A més, la creença abans, es va connectar amb la d'ara, ja que no hi havia contradiccions. Ha sigut una etapa llarga en la qual jo he volgut tenir la convicció per fer el pas de dir que soc musulmana” (E1, 8-12).

“Al cap d'uns mesos vaig tornar a Barcelona i jo continuava pensant en l'Islam. Em vaig comprar l'Alcorà i em vaig posar en contacte amb l'Associació de dones musulmanes de Catalunya (ADMAC). Vaig anar a una trobada i vaig conèixer a moltes dones catalanes musulmanes. Això em va obrir la ment perquè tot era compatible. A poc a poc, entenia més l'Islam, l'Alcorà i els rituals” (E2, 8-12).

“Empecé a aprender que teníamos muchos prejuicios equivocados sobre el Islam o sobre las musulmanas, cada vez me empezó a gustar y a enamorarme mucho más el Islam y tenía más claro que yo quería ser musulmana” (E3, 23-26).

“(…) jo em vaig comprar un Alcorà per Amazon. Tenia curiositat de la seva creença, encara que quan em parlava de coses em semblaven il·lògiques. Durant dos anys vaig estar llegint sobre l'Islam (aproximadament des de l'any 2018), i el Ramadà de l'any 2020, del famós any de la Covid-19, tancada a casa, el meu temps va ser únicament per llegir i estudiar l'Islam. M'havia cridat l'atenció aquesta religió, l'Alcorà parlava de ciència, d'històries, de moralitat... estava ple de coses que em generaren una bona recepció. Aquell Ramadà vaig voler fer el dejuni, començar a resar i canviar la meva manera de pensar” (E4, 15-22).

Mitjançant aquesta anàlisi, per tant, s'observa la diversitat de factors que repercuteixen en la vida de

les dones entrevistades, influenciant el seu pas a la conversió. Podem afegir, a més, que la majoria d'aquestes dones fan el pas quan tenien uns 20 anys aproximadament. Doncs, sorgeix la qüestió si l'edat pot influir en el seu canvi. Segons la psicòloga Briseño, en la seva anàlisi *¿Existe la crisis de los 20?*, entre els 20 i 30 anys es presenta la coneguda crisi dels 20 anys o la crisi del quart de vida; és a dir, s'aborden els canvis que representen el pas de la joventut a l'adulthood i tot el que simbòlicament porten amb si. En relació als canvis psicològics, la possible desconeixença d'identitat personal evita que l'individu pugui percebre la seva realitat com a segura, presentant ansietat sobre el panorama futur i fins i tot estrès davant les exigències i expectatives pròpies i socials a complir. Com es va assenyalar prèviament, es compara constantment la vida pròpia amb altres dins del seu entorn i cau en la invalidació dels assoliments aconseguits. D'aquesta manera, podem dir, que aquesta etapa també pot potenciar, en relació amb els factors esmentats amb anterioritat, la conversió.

3.2. Àmbit familiar

En l'àmbit familiar s'ha visualitzat moltes semblances entre les diferents realitats de les dones entrevistades. Per començar, s'ha observat com la decisió no va ser molt bé considerada per part dels familiars:

“Des del primer moment, tenia la idea que no seria gens fàcil” (E1, 13-14).

“La primera reacció no va ser positiva i sempre discutim de temes que en realitat són prejudicis i estereotips sobre les persones musulmanes, però de l'espiritualitat no podien dir res” (E2, 14-16).

“Pues la verdad que nada bien. No voy a mentirte, fatal, porque es algo nuevo, es algo diferente. Como te comentaba antes, había muchos prejuicios”. (...) “Lágrimas en el aspecto de que hemos tenido que llegar hasta las manos, con palabras subidas de tono, con insultos, con no te voy a exagerar, querer ponerme yo el pañuelo y tener que guardarlo en un bolso, salir a la calle y cuando ya he salido un poco del territorio de la zona de mi barrio, con miedo a que la vecina no me vea o fulanita... Para que no le digan nada a mi familia, al menos esto en los inicios” (E3, 51-52, 70-74).

“Va ser difícil. La meva germana i jo el primer Ramadà ens tornarem per mirar les portes de l'una i de l'altra per resar i que la meva mare no entrés, quan estàvem en dejú s'enfadava i no comprenia per què ho fèiem, es pensava que era pels nostres xicots... quan vam canviar la nostra manera de vestir afegia comentaris racistes... en general no va ser molt bona la seva actitud. El meu pare va ser diferent, és un home amb empatia i que coneix moltes cultures” (E4, 31-36)

Possiblement, i com expliquen algunes de les dones, aquest rebuig per part de la seva família sorgia per desconeixença i inseguretat, sempre amb la voluntat de protegir a la seva familiar. Tanmateix, fent una anàlisi més profunda, podem observar que aquesta situació pot sorgir per diferents factors:

- Per por: Segons l'anàlisi del psicòleg Robert Zajonc (1968), existeix un vincle estret entre la familiaritat i la nostra manera de jutjar. Per tant, quan més coneixem alguna cosa o alguna persona, més ens agrada. D'aquesta manera, segons el psicòleg, les persones no naixem amb por sinó que l'aprenem. En l'actualitat, aquesta idea rep el nom de la Teoria de l'efecte de mera exposició i s'han realitzat diversos estudis que confirmen els prejudicis i estereotips a allò desconegut o amb caràcter negatiu socialment, com és el cas de la islamofòbia.
- Per desconeixement: Molt lligat a la por, trobem el desconeixement de l'Islam i la falta d'informació cap a la religió. Conèixer, dubtar, contrastar informació i, sobretot, respectar la diversitat ideològica són bons hàbits per a evitar la islamofòbia, però la majoria de persones segueixen un estàndard social establert.
- Per raons socioeconòmiques: Les crisis socials i econòmiques són també factors desencadenants de la imatge cap a l'Islam. Culpar a un "enemic comú", socialment estigmatitzat, és una manera de desfogar les frustracions individuals i socials existents.
- La ideologia: Una altra causa freqüent de discriminació cap a una ideologia concreta, com és l'Islam, és la ideologia socialment acceptada. Al llarg de la història han existit corrents de pensament basades en la segregació de les persones i el tracte d'inferioritat cap a determinats grups i ideologies, com en aquest cas concret.

És veritat, però, que en tots els casos s'ha vist una evolució positiva en aquest aspecte, ja que la majoria de les dones esmenta com a poc a poc les seves famílies van anar acceptant la seva nova realitat, encara que no la comparteixin. Aquest fet, per tant, sorgeix quan les famílies coneixen en primera persona el canvi de la dona, és a dir, observen que no és el mateix el que la societat defensa, que el que experimenten personalment. Com a resultat, aquests prejudicis i aquesta estigmatització disminueix de manera considerable i es transforma en comprensió:

"Així i tot, ha sigut un procés lent, on a poc a poc, el meu entorn se n'ha anat adaptant (...) Encara que no comparteixen la meva decisió, ara ho respecten i fins i tot em recolzen en altres dificultats que sorgeixen" (E1, 16-17, 19-20).

"A poc a poc han anat entenent la meva forma de viure i de sentir. Crec que, actualment, tenim bon equilibri" (E2, 16-17).

"Y efectivamente, a día de hoy la cosa ha cambiado un montón, pero para eso ha tenido que pasar años y lágrimas" (E3, 68-69).

"En l'actualitat tot està molt tranquil, a vegades debatem alguns temes, sobretot per diferenciar les persones marroquines, les persones musulmanes i l'Islam" (E4, 45-46).

3.3. Àmbit laboral

L'àmbit laboral és més complex. La majoria de les dones musulmanes han experimentat discriminació, però no per practicar l'Íslam, sinó per la imatge que el representa. Quan la majoria de les dones es converteixen a l'Íslam, no porten el hijab (vel islàmic). Tot i ser una pràctica obligatòria segons l'Alcorà, això ha de succeir quan la persona està preparada i se sent completament segura. Un cop la dona decideix portar el hijab, les dificultats laborals comencen a sorgir. Les dones convertides a l'Íslam, continuen tenint noms i cognoms occidentals, i, per tant, quan encara no fan el pas de representar-se externament, aquesta dificultat no s'esdevé. Això és diferent amb les dones musulmanes d'altres orígens, que a més de demostrar amb el seu nom la pròpia nacionalitat, solen tenir una vestimenta més orientada a la modèstia. Però un cop les dones occidentals es cobreixen de manera islàmica, la discriminació també s'insereix a les seves vides:

“Abans de posar-me el hijab no vaig tenir cap problema, treballa en un supermercat i de cara al client, però en el moment en què vaig decidir exposar per fora el que jo era per dins, és a dir, representar la meva identitat de musulmana, cobrint-me el cabell, els hi vaig comunicar a recursos humans de l'empresa i em van comentar que provés d'anar sense el hijab en entrar a l'establiment” (E1, 21-25).

“Abans de posar-me el hijab i com tinc cognoms espanyols, mai he sentit discriminació. Però just després de tenir el meu fill, començar a buscar feina a Barcelona tenia una mica de por. En el meu cas, vaig trobar feina de seguida en una fundació que treballa amb persones migrades i refugiades, ja que l'entitat és molt intercultural” (E2, 21-25).

“Me decían que un requisito era sacarme el pañuelo, incluso la palabra aún la recuerdo: “sí paisanas tuyas se lo quitan igual”. Yo dije, bueno, cada una puede hacer lo que ella quiera, pero yo no me quiero quitar el pañuelo, no me puedo poner un gorrito dental. Decía: “Ay, lo siento. Bueno, ya te diremos algo, ya te diremos algo”, al final nunca llegaba” (E3, 103-106).

D'aquesta manera, pel que fa a l'accès d'ocupació, els processos de selecció de personal i els criteris de valoració, les dones musulmanes que porten hijab troben més obstacles a conseqüència de la seva estigmatització social. S'ha de comentar, però, que algunes d'aquestes dones aconsegueixen obtenir un lloc laboral, però amb una alta probabilitat de patir discriminació per part dels companys de feina i/o del seu responsable, de no obtenir les mateixes oportunitats d'ascens i de formació i/o d'esdevenir acomiadaments improcedents.

Aquesta realitat afecta a moltes dones musulmanes, tan convertides com no, potenciant una lluita pròpia d'identitat i, malauradament, per necessitat, moltes decideixen treure's part de la seva modestia. Això es pot observar en la dona de l'entrevista 1:

“En el moment en què vaig decidir exposar per fora el que jo era per dins, és a dir, representar la meva identitat de musulmana, cobrint-me el cabell, els hi vaig comunicar a recursos humans de l'empresa i em van comentar que provés d'anar sense el hijab en entrar a l'establiment. Així he estat per un any (encara adaptant-me a la meva vida en general). Fa uns mesos vaig comunicar la decisió de no treure'm el hijab per anar al treball perquè em sentia malament, ja que les persones em veien d'una manera que em feia sentir incòmode, no era jo, no era la meva identitat. Un cop ho vaig comunicar, em van comentar que em canviés de secció, tot i que la meva feina l'he desenvolupada durant diversos anys en la secció de caixes i atenció al públic. Això hem va col·lapsar i fins a dia d'avui m'està afectant” (E1, 22-31).

Arran d'aquesta discriminació i l'estigma envers l'Islam, moltes empreses desestimen contractar a dones que utilitzen el vel, ja que la majoria es justifica a partir de la imatge laica o “no religiosa” que volen transmetre en els seus llocs de treball per, d'aquesta manera, estalviar conflictes que puguin sorgir. És veritat, però, que en moltes empreses, sobretot de l'àmbit alimentari, els empresaris tenen permís d'imposar el cobriment del cabell. Tanmateix, com s'esmenta en el diari EL PAÍS (2017), les normes de les empreses han d'estar relacionades amb l'activitat professional, ja que, si no fos així, podria suposar una discriminació indirecta. A causa de diversos problemes que van sorgir per aquest tema en moltes empreses, el tribunal europeu va dictaminar que els interessos econòmics o comercials d'una societat no podien superposar-se a la llibertat religiosa d'un treballador/a.

3.4. Àmbit educatiu

La majoria de les dones entrevistades van acabar els seus estudis abans de convertir-se a l'Islam. D'aquesta manera, aquest canvi no les ha afectat a escala educativa. Així i tot, la dona de l'entrevista 4, que és l'única que continua estudiant un cop realitzada la seva conversió, ha tingut i té encara una experiència positiva:

“D'ençà que vaig convertir-me a l'Islam vaig decidir estudiar Treball Social, ja que acompanyar i oferir suport a les persones més vulnerables sempre ha sigut part de la meva moralitat. Mai he tingut cap problema amb el professorat o els companys, sempre m'han oferit escolta i suport en tot el que hagi necessitat” (E4, 56-59).

Que la majoria de dones entrevistades s'hagin convertit a l'Islam després d'acabar els seus estudis, suposa que aquestes es converteixen quan tenen una edat adulta, probablement, i com s'ha comentat anteriorment, en l'etapa de la vintena. Amb això vull incidir en la importància dels canvis. És veritat, però, que per parlar de maduresa, s'hauria d'identificar les particularitats individuals de cada persona, però, suposadament, quan una persona arriba a l'edat adulta, acaba els seus estudis i comença a treballar, desenvolupa responsabilitats i, per consegüent, adquireix maduresa. Aquest fet, alhora, afavoreix que els canvis que es duen a terme durant aquesta etapa, solen fer-se de manera conscient.

Per tant, darrere hi ha una consciència que identifica les causes, conseqüències, factors negatius i factors positius que aquest canvi pugui esdevenir. Tanmateix, la maduresa emocional també es va adquirint un cop s'hagi executat el canvi, i dependrà de les eines i habilitats que tingui la persona, poder fer front a les dificultats que aquest suposa.

3.5. Àmbit social

Quan parlem d'àmbit social de la dona atesa, ens referim a la seva xarxa social; és a dir, a les seves amistats, als seus veïns i a les relacions quotidianes que estableix. D'aquesta manera, trobem que la majoria de les dones van tenir suport per part de les seves amistats, tot i que, algunes d'aquestes es van allunyar de manera progressiva.

Aquest àmbit està molt relacionat amb el familiar, ja que, al principi, les amistats també discerneixen o tenen por, inseguretat, desconfiança... però a mesura que experimenten en primera persona la pràctica islàmica i observen les seves particularitats, canvien d'opinió.

“Considero que tinc bones amigues que sempre han estat obertes a aprendre i a conèixer. Vaig tenir converses molt profundes, i no considero que la meva pràctica religiosa hagi sigut la causa de perdre amistats” (E2, 33-35).

“Amb les amistats que es van quedar al meu costat (2 o 3) vam tenir una conversa profunda, explicant la meva decisió i els meus canvis. Sempre m'ha acompanyat” (E4, 62-64).

Considero que aquest àmbit incideix més en la dona convertida, ja que en canviar d'estil de vida, adquirir nous hàbits i practicar altres activitats, les relacions que tenia anteriorment ja no encaixen amb la seva manera de ser. Per exemple, això s'observa quan expliquen:

“Les amigues de veritat em van donar suport en tot moment, encara que no comparteixen el mateix pensament. És veritat, però, que en alguns aspectes no és 100% com abans, per exemple, l'estil de vida és diferent, la meva imatge és diferent de quant em van conèixer” (E1, 36-39).

“(…) pero siempre eran amigas para festejar, para salir, para eventos, para que les ayudara miles de cosas. (...) Era como un bicho raro, ¿no? (...) (E3, 149-150 i 153-154).

“En temes amistats, la veritat, em vaig allunyar de moltes, ja que vaig considerar que només estaven amb mi per sortir, parlar de coses infantils i qüestionar certs canvis que vaig anar fent” (E4, 60-62)

3.6. Islamofòbia

Absolutament totes les dones entrevistades, amb més o menys intensitat, han patit islamofòbia. Com hem contextualitzat anteriorment en el marc teòric, la islamofòbia a Espanya potencia els atacs contra

la comunitat musulmana, provoca un discurs d'odi que genera alarma social i estigmatitza l'islam i als musulmans.

Podem observar com aquestes dones, encara que siguin occidentals, han patit diversos atacs verbals i no verbals:

“Quan vaig viatjar aquest estiu a Peníscola amb la meua família política (tots magrebins), quan anavem passejant vaig escoltar una dona gran que deia a la seua parella "cuantos moros hay aquí" amb una mirada de menyspreu. A més, de vegades sento que algunes persones comenten i em miren de manera despectiva. En general, en tota la societat sento que em menyspreen des que m'he ficat el mocador, com que aquest fet m'ha baixat el meu dret, la meua autonomia, em relacionen com una persona sense personalitat, sense estudis, que no treballa, que visc d'ajudes, que soc submissa, que el meu marit m'obliga a ficar-me el mocador, que no tinc decisió pròpia enrere d'altres” (E1, 47-49 i 52-57).

“Si he patit alguna situació violenta al carrer, algú que et crida (...) alguna persona em fa algun comentari o gent que em deixa perquè em considera de fora (una mirada, un comentari de la meua bona dicció del català, o em parlen directament en castellà...)” (E2, 41-42 i 44-46).

“La primera vez que siento un ataque es de un señor que no conozco de nada, un señor mayor, que me dijo con un asco, con una mirada de odio, “qué asco, qué calor con el pañuelo aquí en España, mora, vete a tu país”. Me quedé en shock. (...) Había un corrillo, dos o tres chicas (madres de compañeras de mi hija). A mi cara, jijijaja, todo muy bien, pero se ve que a las espaldas me hicieron bullying. Me quedé muerta. Me sentí muy tonta. ¿Qué pasó? Me pusieron mote “la mora falsa”. ¿Tú te crees? La mora falsa. Porque les chocaba que llevara pañuelo, que soy española (E3, 179-181 i 203-206).

“Pel que fa a la comunitat, haig de dir que no he patit moltes situacions islamofòbiques. És veritat, però, que les mirades a vegades són molestes i observes que parlen entre dos o tres. (...) Jo acompanyava al meu marit a passejar a dos avis que vivien en la residència on ell treballava i amb els que mantenia una molt bona relació. Quan estàvem pel camí, un home gran va dir en veu alta “pobrecitos, les van a robar la cartera”. Clar, es van pensar que érem tots dos marroquins que els passejaven amb els avis per robar-li les carteres... (...) En general, els comentaris són suaus i amb “tendresa”, per exemple: “con el pelo tan bonito que tienes y te lo tapas”, “con lo guapa que eres y vas así vestida”, “¿no tienes calor?”, “¿estás casada con un marroquí, verdad?”, “que guapa eres para ser marroquina”... Ho considero més ignorància que un altra cosa” (E4, 67-69, 71-75 i 76-79).

Analitzant en profunditat aquests comentaris, mitjançant les entrevistes, s'observa que la majoria dels verbals es fan per part de persones d'avançada edat. Això pot esdevenir-se a raó que aquest sector de

la població relaciona a una persona musulmana amb una persona magrebina. A Espanya, i sobretot a Catalunya, com hem vist anteriorment en la part contextual, el nombre de magrebins és el més elevat pel que fa a la població estrangera i, anys enrere, la majoria d'aquests eren els únics que practicaven l'Islam al país. Partint d'aquest punt, podem relacionar la islamofòbia amb el racisme, la xenofòbia i la discriminació per ètnia. Aquesta, com s'ha anat comentant, es desenvolupa per por, per desconfiança, per desconeixement i per la desinformació, és a dir, la informació negativa per part dels mitjans de comunicació i les xarxes socials.

La discriminació, la xenofòbia i, per consegüent, la islamofòbia és internacional, però sobretot pel que fa a la dona trobem que la situa davant situacions de gran vulnerabilitat, com hem pogut comprovar amb les dones entrevistades. A conseqüència, augmenta el seu risc de patir violència verbal i/o física, de sofrir exclusió social, de no obtenir informació adequada envers els seus drets i obligacions, de patir malalties de salut mental associades a la seva situació psicosocial, d'esdevenir estigmatització basada en prejudicis i estereotips i/o de sentir-se invisibilitzada i infravalorada entre d'altres.

4. CONCLUSIONS

Durant els últims anys diverses investigacions s'han centrat en el paper de la dona i els factors que influencien la seva realitat. No obstant això, en la societat occidental s'han anat generant diversos canvis i transformacions socials que han determinat la seva identitat, però aquests no han estat massa analitzats, i, per tant, manquen els estudis i les investigacions corresponents. Un d'aquests principals fenòmens que ha augmentat en les vides de moltes dones catalanes ha sigut la conversió a l'Islam.

Per tal de poder aprofundir en aquesta nova transformació social, l'objectiu principal d'aquesta investigació ha sigut conèixer la nova realitat de les dones catalanes que es converteixen a l'Islam des dels diferents determinants socials que l'envolten: l'àmbit familiar, l'àmbit educatiu, l'àmbit laboral i l'àmbit social. També ha sigut rellevant incidir en el fenomen de la islamofòbia com a determinant social de la seva vida. Així doncs, ens trobem amb dones que han nascut i s'han educat en una societat occidental de caràcter laic i que, posteriorment, han transformat la seva identitat i s'han convertit a la religió musulmana. D'aquesta manera, han hagut d'adquirir una nova perspectiva i implementar diverses pràctiques diferents de les anteriors. Davant d'això, es fa evident una confrontació entre dues realitats, l'adquirida durant la seva educació paternofamiliar i l'obtinguda des del vessant islàmic.

Així doncs, a continuació es presentaran les conclusions amb la finalitat d'atorgar resposta als objectius plantejats inicialment en la recerca:

➤ **Conèixer la realitat de la conversió a l'Islam i els seus respectius efectes en l'àmbit familiar, laboral, educatiu i social de quatre dones catalanes convertides a l'Islam**

Durant la recerca s'han recollit diferents evidències sobre els principals àmbits que incideixen en la realitat de les dones catalanes que es converteixen a l'Islam, però un dels primers aspectes rellevants que s'ha de mencionar serà la nova identitat que aquestes adquireixen. Les dones convertides obtenen una nova feminitat, rearticulant el seu passat amb el seu nou present, sent un procés continu, complex i múltiple. Aquesta conversió, a més, implica una progressiva construcció del sentit en un context social que minven les referències culturals estables (multicultural i laic) i el control social capaç d'imposar una determinada visió de ser musulmana (no ser un país de pràctica islàmica), reformulant, d'aquesta manera, la cultura d'origen al vessant islàmic i, per tant, afavorint una pràctica islàmica autòctona i europea.

Tanmateix, sent conscient que la conversió és interpretada i viscuda de manera subjectiva, aquesta anàlisi ha volgut conèixer la complexitat i multidimensionalitat d'un procés de canvi identitari, multiforme i heterogeni, on diferents factors com la cerca d'identitat, l'amor, la influència social o la disconformitat ideològica entre d'altres, han sigut clau en la transformació d'aquestes dones.

Endinsant-nos en els diferents aspectes que envolten la seva realitat, com és l'àmbit familiar, social, laboral i educatiu, tenint un pes fonamental en la seva vida, trobem elements que es destaquen i es repeteixen constantment durant el procés de canvi de totes aquestes dones. En l'àmbit familiar i social hem pogut observar aquest canvi progressiu de rebuig i acceptació, i en diferents casos, de la ruptura de diferents relacions establertes durant el seu passat. En l'àmbit educatiu no s'han considerat dificultats, posant èmfasi en el fet que les dones que es converteixen solen estar en una edat adulta, on bé han acabat els seus estudis o es troben cursant estudis superiors, per tant, es determina una maduresa tan individual com en el seu entorn d'iguals. Pel que fa a l'àmbit laboral, la imatge externa ha sigut la més rellevant, sent aquesta la causa principal d'inclusió o exclusió.

➤ **Determinar fins a quin punt la Islamofòbia afecta el canvi d'aquestes dones**

Les dones entrevistades expliquen la forta influència de la islamofòbia en la seva nova realitat. Anteriorment, no eren conscients dels forts atacs islamòfobs existents a Espanya, un país on, teòricament gaudim de llibertat religiosa. Un cop es converteixen, no només ho identifiquen sinó que ho experimenten en primera persona.

Un dels principals problemes analitzats és la no distinció entre musulmans i magrebins. Quan s'observa una persona musulmana, se la identifica com a persona magrebina, estrangera, del tercer món, i, per tant, es relaciona l'estigma associat de persona masclista i de baix estàndard social, econòmic i ideològic. D'aquesta manera, el racisme augmenta l'odi cap a la pràctica religiosa, convertint-se en islamofòbia i categoritzant als musulmans com els altres, els diferents. Aquest odi augmenta amb els atacs terroristes en nom de la religió, com hem anat investigant, determinant-la com objecte de desconfiança i por. A més, els medis, les xarxes socials i la política han potenciat una difusa imatge sobre l'Islam i els practicants, incrementant la islamofòbia.

En aquest sentit, totes les dones entrevistades, en menor o major mesura, han estat discriminades per part de la societat, afectant els diferents àmbits de la seva vida i a la seva salut mental. S'ha d'incidir en la pràctica de la modèstia que totes elles desenvolupen, sent el hijab una de les principals conseqüències de la seva mala imatge i dels atacs d'odi que pateixen.

➤ **Donar a conèixer aquest nou fenomen de conversió a l'Islam a la societat des del Treball Social.**

Les dones entrevistades i les seves vivències són només alguns exemples de les múltiples conseqüències que el procés de conversió implica en la manera de redefinir-se a la societat occidental.

La transformació de la pròpia identitat, les noves relacions amb la família, els amics, l'entorn laboral, l'entorn educatiu i els atacs islamòfobs, són alguns dels elements que descriuen la complexitat d'un

fenomen encara poc conegut, com és la conversió a l'Islam, afavorint la necessitat d'implementar estudis i investigacions per tal d'atorgar-li sentit.

Tenint en compte tots els elements anteriors, l'eloqüent presència de l'Islam a Catalunya, conjuntament amb l'augment de conversions, sobretot de gènere femení, suposant les múltiples dificultats que això esdevé, serà essencial que els professionals del sector social coneguem, investiguem, identifiquem i treballem per afrontar aquestes situacions que determinen la vida de moltes dones.

El nostre paper com a professionals, per tant, haurà d'establir la mediació entre els musulmans i la població no musulmana, atorgant empoderament, sobretot, a les dones musulmanes (posant èmfasi a les convertides), que han tingut sempre un paper infravalorat i poc reconegut. Com esmenta Asma Lambaret, en el seu assaig "*La mujer en el Islam, entre estereotipos de occidente y realidades sociales: unas perspectivas de liberación*" (2008), s'han de trobar alternatives que permetin superar el discurs d'un occident que imposa un model únic definitiu i d'un món musulmà que s'amaga darrere d'una fràgil postura de reacció respecte a la seva identitat. Això serà possible mitjançant la implementació d'una sèrie de valors i principis comuns, com poden ser:

- La cerca del sentit espiritual que ens anima als éssers humans
- La participació i el compromís igualitari
- La lluita contra tota forma d'opressió: com la violència conjugal, la cosificació de la dona i les injustícies socials
- I el reconeixement i respecte envers la diversitat

D'aquesta manera, s'haurà de treballar per contextualitzar l'Islam dins d'un diàleg occidental on la dona musulmana tingui el dret i la llibertat per escollir i, alhora, que la seva dignitat no estigui infravalorada. Tanmateix, com a societat occidental també tenim un paper clau, amb la finalitat de minimitzar els prejudicis, els estereotips, les categoritzacions i la por establerta mitjançant l'adquisició d'informació de qualitat i de participació comunitària.

En definitiva, els professionals del treball social representen un paper determinant pel que fa a la promoció del coneixement, la comprensió i la inclusió de l'Islam en la comunitat, així com facilitar la construcció de societats més diverses, inclusives i respectuoses. Mitjançant diverses activitats com:

- L'educació cultural i religiosa islàmica
- La promoció del diàleg interreligiós
- El suport a la integració dels musulmans
- Els assessoraments culturals
- La promoció de la inclusió i la diversitat de la població musulmana

- I el treball intersectorial

Es podria potenciar un treball comunitari que afavorís la cohesió social de la comunitat, abordés de manera conjunta les necessitats existents, s'empoderés, superés els desafiaments socials, fomentés les habilitats individuals, tècniques i socials i millorés la salut mental dels seus habitants. Per tant, aquest treball comunitari, on cada individu tingui l'oportunitat de contribuir i prosperar, serà essencial per construir una societat més forta, inclusiva i resilient que afavoreixi la realitat de les dones catalanes que es converteixen a l'Islam.

Sé el cambio que deseas ver en el mundo. (Mahatma Gandhi)

En cada comunidad hay trabajo por hacer. En cada nación hay heridas que sanar. En cada corazón está el poder para hacerlo. (Marianne Williamson)

"La persona debe dar caridad por cada una de sus articulaciones todos los días. Administrar justicia entre dos personas es caridad, ayudar a un hombre a montar su bestia o ayudarle a cargar su equipaje sobre ella es caridad. El decir una buena palabra es caridad, cada paso que das hacia la mezquita para realizar el Salat es caridad y quitar cosas dañinas del camino de la gente es caridad". (Muhammad, profeta d'Allah)

5. BIBLIOGRAFIA

- Alba, Santiago. (2015). *Islamofobia. Nosotros, los otros, el miedo*. Barcelona: Icaria Editorial.
- Andujar, N. (2006). El papel de los jóvenes musulmanes en la transformación del Islam. *Juventud y Diálogo Entre Civilizaciones*, 80. pp. 61-75.
- Araico et al., (2020) “Percepción de la discriminación por origen racial o étnico por parte de sus potenciales víctimas.
- Berger, Peter y Luckmann, Thomas (1967): *La construcción social de la realidad* (Buenos Aires, Amorrortu).
- FAES, Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales. (2010). *Cuadernos de Pensamiento Político, Octubre/Diciembre 2010, No. 28*. pp. 163-174.
- Cepedello Boiso, J. (2018). Fátima Mernissi: Un hito esencial en la historia del feminismo islámico. *Revista Internacional De Pensamiento Político*, 10, 173–184.
- Figueras, A. (2018). *Por qué el islam: Mi vida como mujer, europea y musulmana* (1.a ed.). Grup Editorial 62, S.L.U.
- Fuentes, J.L. (2014). Identidad cultural en una Sociedad plural: propuestas actuales y nuevas perspectivas. *Bordón. Revista de Pedagogía*, 66(2), 61-74.
- Kose, A (1996). *Conversion to Islam* (1.a ed.). Taylor & Francis group editorial.
- Lamrabet, A. (2008). La mujer en el Islam, entre estereotipos de Occidente y realidades sociales: unas perspectivas de liberación. In Ponència XVIII Simposio Electrónico Internacional Medio Oriente y Norte de África (pp. 6-31).
- Njie, P. (2016). *Història jurídica dels musulmans a la península ibèrica i a Catalunya*. Universitat de Girona.
- Observatorio Andalusi. (2018). Estudio demográfico de la población musulmana: Explotación estadística del Censo de Ciudadanos Musulmanes en España referido a la fecha 31/12/2017. *Unión de Comunidades Islámicas de España*.
- Sarrazin, J. P., & Rincón, L. (2015). La conversión al islam como estrategia de cambio y diferenciación en la modernidad. *Estudios Sociales*, 51.
- Salvatore, M. (2012). Experiencia y rearticulación identitaria en mujeres españolas convertidas al Islam. *Centro de Investigaciones Sociológicas*, 140.

5.1. Webgrafia

Briseño, A., & Briseño, A. (2023). ¿Existe la crisis de los 20? Te decimos cómo reconocerla. - *Psicología en Desarrollo. Psicología en Desarrollo - Crecimiento Personal y Bienestar Emocional*.

<https://psicologiaendesarrollo.com/existe-la-crisis-de-los-20-te-decimos-como-reconocerla/>

MTAS (Ministeri de Treball i Afers Socials). (2007). “Residents estrangers per país de nacionalitat” (quadre estadístic). <https://www.idescat.cat/?lang=es>

Pacheco, A. (2017). *Feminismo e islam: españolas conversas nos cuentan sus motivos*. <https://www.vice.com/es/article/qvdx33/feminismo-e-islam-espanolas-conversas-nos-cuentan-sus-motivos>

6. ANNEXOS

6.1. Annex 1: Consentiment informat

DECLARACIÓ DE CONSENTIMENT INFORMAT SOBRE LA PARTICIPACIÓ EN UNA ENTREVISTA PER UN TFG

Des de l'assignatura del TFG (treball de fi de grau) del grau de Treball Social de la Universitat de Girona, es realitza una recerca amb la finalitat de conèixer en profunditat aspectes personals relacionats amb la conversió a l'Islam i els àmbits que envolten aquest fenomen.

Tota la informació recopilada al llarg del procés serà tractada amb finalitats educatives. Aquesta es portarà a terme a través de l'alumnat que cursa l'assignatura citada. En aquest cas, serà recopilada per l'alumna: **Alba Garcia Vega**.

Us demano que indiqueu quin és el vostre desig en relació amb les següents opcions:

Nom i cognoms de la dona entrevistada:	
He llegit i comprès tota la informació assenyalada en aquesta declaració	<input type="checkbox"/> Sí <input type="checkbox"/> No
He sigut informada dels objectius principals de l'activitat desenvolupada	<input type="checkbox"/> Sí <input type="checkbox"/> No
Dono permís a què l'entrevista sigui gravada (només àudio), sempre que no se'n faci difusió sense el meu permís explícit	<input type="checkbox"/> Sí <input type="checkbox"/> No

L'estudiant es compromet a tractar la informació seguint les indicacions de la dona entrevistada. S'agraeix la vostra participació voluntària en aquesta activitat, ja que suposa una contribució important en la formació de futurs treballadors socials.

Per a qualsevol consulta o aclariment, podeu contactar amb l'alumne responsable de l'entrevista mitjançant el següent correu electrònic: albagarciavega98@gmail.com

Signatures

6.2. Annex 2: Plantilla d'entrevista

PLANTILLA D'ENTREVISTA

Nom: _____ Data: _____

Entrevistadora: _____

Bon dia, el meu nom és Alba Garcia Vega i sóc estudiant de 4t grau de Treball Social de la Universitat de Girona. La finalitat d'aquesta entrevista és conèixer la teva experiència de conversió a l'Islam i com aquesta t'ha afectat a escala familiar, laboral, educativa i social. A més, m'agradaria parlar de la realitat existent envers la islamofòbia a Catalunya i com aquesta ha pogut incidir en la teva vida.

T'adjunto el consentiment informat per poder tractar les teves dades personals a nivell investigatiu i qualsevol dubte estic a la teva disposició.

L'entrevista serà de caire obert, per tant, encara que et pregunti qüestions concretes, pots explicar-me el que consideris i de manera que et sentis còmoda.

Gràcies de bestret. Bismillah (en nom de Déu).

1 Com va ser la teva conversió a l'Islam?

2 Com et va afectar a l'àmbit familiar?

3 Com et va afectar a l'àmbit laboral?

4 Com et va afectar a l'àmbit educatiu?

5 Com et va afectar a l'àmbit social?

6 Un cop et vas convertir a l'Islam, has sentit islamofòbia?

6.3. Annex 3: Estudi demogràfic de la població musulmana a Espanya (2017)

6.3.1. Estudi general entre persones musulmanes espanyoles i estrangeres

Autonomías	Provincias	Municipios	Extranjeros	Españoles		Totales		
Andalucía	Almería	103	65.691	173.613	141.367	28.702	94.393	
	Cádiz	44	11.776			11.383	23.159	
	Córdoba	75	4.175			4.628	8.803	
	Granada	172	17.026			15.825	32.851	
	Huelva	79	12.966			8.931	21.897	
	Jaén	97	7.351			7.459	14.810	
	Málaga	103	41.126			49.526	90.652	
	Sevilla	105	13.502	14.913	28.415			
Aragón	Huesca	202	6.670	33.944	20.747	5.688	12.358	
	Teruel	236	4.797			2.733	7.530	
	Zaragoza	293	22.477			12.326	34.803	
Asturias	Asturias	78	5.620	5.620	2.309	2.309	7.929	7.929
Baleares	Baleares	67	35.850	35.850	18.515	18.515	54.365	54.365
Canarias	Las Palmas	34	19.163	27.568	45.276	33.786	52.949	
	Tenerife	54	8.405			11.490	19.895	
Cantabria	Cantabria	102	3.643	3.643	1.318	1.318	4.961	4.961
Castilla y León	Ávila	248	3.242	24.486	13.721	1.454	4.696	
	Burgos	371	3.917			3.509	7.426	
	León	211	3.963			1.809	5.772	
	Palencia	191	1.752			367	2.119	
	Salamanca	362	2.288			1.300	3.588	
	Segovia	209	3.188			1.675	4.863	
	Soria	183	1.553			1.391	2.944	
	Valladolid	225	3.728			1.977	5.705	
	Zamora	248	855	239	1.094			
Castilla La Mancha	Albacete	87	6.793	38.647	25.262	2.258	9.051	
	Ciudad Real	102	5.114			3.615	8.729	
	Cuenca	238	3.650			1.446	5.096	
	Guadalajara	288	7.045			6.105	13.150	
	Toledo	204	16.045			11.838	27.883	
Cataluña	Barcelona	311	203.937	331.244	190.869	124.903	328.840	
	Gerona	221	52.759			33.345	86.104	
	Lérida	231	28.892			12.094	40.986	
	Tarragona	184	45.656			20.527	66.183	
Ceuta	Ceuta	1	5.077	5.077	31.726	31.726	36.803	36.803
Valenciana	Alicante	141	63.087	128.819	77.496	31.190	94.277	
	Castellón	135	19.712			17.826	37.538	
	Valencia	266	46.020			28.480	74.500	
Extremadura	Badajoz	165	2.547	8.206	11.037	3.612	6.159	
	Cáceres	222	5.659			7.425	13.084	
Galicia	La Coruña	94	4.781	12.312	5.578	1.954	6.735	
	Lugo	67	2.389			1.062	3.451	
	Orense	92	1.044			435	1.479	
	Pontevedra	61	4.098			2.127	6.225	
Madrid	Madrid	179	111.443	111.443	174.550	174.550	285.993	285.993
Melilla	Melilla	1	12.014	12.014	32.729	32.729	44.743	44.743
Murcia	Murcia	45	88.823	88.823	12.770	12.770	101.593	101.593
Navarra	Navarra	272	16.140	16.140	9.124	9.124	25.264	25.264
Vasca-Euskadi	Álava-Araba	51	12.489	43.792	12.325	4.074	16.563	
	Gulpuzcoa-Gipuzkoa	88	13.868			4.114	17.982	
	Vizcaya-Bizkaia	112	17.435			4.137	21.572	
La Rioja	La Rioja	174	11.001	11.001	7.339	7.339	18.340	18.340
(19)	(52)	(8.124)	1.112.242		834.058		1.946.300	

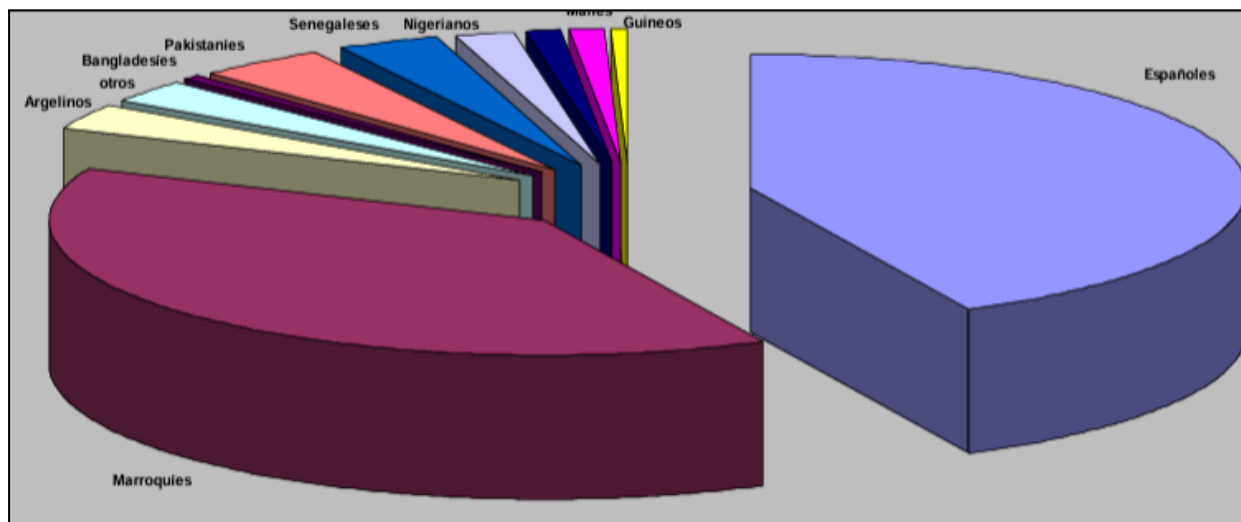
6.3.2. Estudi específic entre persones musulmanes amb diferents nacionalitats

Autonomías	Argella	Bangladesh	España	Gambia	Guinea	Mali	Marruecos	Nigeria	Pakistán	Senegal	otros	Totales
Andalucía	4.655	569	141.367	1.124	1.000	5.043	131.296	5.675	4.212	11.021	9.018	314.980
Aragón	4.718	16	20.747	1.906	799	1.758	17.574	763	1.865	3.079	1.466	54.691
Asturias	463	27	2.309	13	40	20	2.753	310	338	1.247	409	7.929
Baleares	1.083	374	18.515	153	217	790	23.870	2.435	1.491	4.127	1.310	54.365
Canarias	495	385	45.276	138	591	243	16.462	1.482	478	3.388	3.906	72.844
Cantabria	267	15	1.318	19	34	25	1.720	258	238	550	517	4.961
Castilla y León	1.314	130	13.721	135	54	371	19.553	339	923	749	918	38.207
Castilla La Mancha	1.570	81	25.262	111	190	1.368	30.804	1.406	1.002	1.001	1.114	63.909
Cataluña	8.631	6.470	190.869	14.316	4.367	7.104	206.779	6.133	44.120	20.273	13.051	522.113
Ceuta	7	0	31.726	0	0	1	5.036	2	4	1	26	36.803
Valenciana	23.686	335	77.496	313	566	2.059	73.962	4.813	12.483	5.171	5.431	206.315
Extremadura	165	16	11.037	13	24	45	7.202	55	291	193	202	19.243
Galícia	678	133	5.578	47	58	66	6.525	527	443	2.499	1.336	17.890
Madrid	1.960	5.358	174.550	257	1.219	1.481	75.766	8.600	3.513	3.150	10.139	285.993
Melilla	10	0	32.729	0	0	0	11.982	0	5	1	16	44.743
Murcia	2.551	138	12.770	318	377	1.568	78.722	1.317	652	2.087	1.093	101.593
Navarra	2.149	18	9.124	28	149	273	10.689	1.080	462	802	490	25.264
Vasca-Euskadi	5.026	320	12.325	190	416	744	20.463	4.401	5.025	4.121	3.086	56.117
La Rioja	854	4	7.339	34	128	216	6.714	128	2.464	153	306	18.340
(19)	60.282	14.389	834.058	19.115	10.229	23.175	747.872	39.724	80.009	63.613	53.834	1.946.300

Desglose del resto de nacionalidades:

Resto [53.834]: Albania (2.247), Turquía (3.819), Benín (322), Burkina Faso (1.202), Camerún (5.751), Costa de Marfil (3.086), Egipto (3.715), Guinea-Bissau (4.450), Mauritania (8.273), Sierra Leona (661), Togo (430), Túnez (2.003), Arabia Saudita (747), Indonesia (1.591), Irán (3.967), Iraq (1.329), Jordania (1.191), Kazajstán (2.025), Líbano (1.838), Siria (5.187).

(Consideradas 30 nacionalidades, incluida España)



6.4. Annex 4: Transcripcions de les entrevistes

A continuació es mostren les transcripcions de les entrevistes enregistrades. En l'anterior anàlisi (PUNT 3) estan anomenades mitjançant l'entrevista corresponent: E1, E2, E3 o E4, correlativament dels números de línies on s'extreuen les dites.

6.4.1. Entrevista 1

- 1. Com va ser la teva conversió a l'Islam?** Jo des de ben petita sempre he sigut molt creient, fins i tot vaig cursar quatre cursos de catequesi optativa per la meva curiositat. Quan vaig anar creixent vaig començar a discernir entre les diferents informacions que m'atorgava la religió catòlica, ja que observava contradiccions, per exemple: un dels manaments deia: No veuràs i observava com el representant de la religió (el cura) bevia vi. Un altre exemple: No adoraràs imatge ni temple ni semejança alguna i veia que la gent adorava les estàtues, en lloc de Déu. Llavors, després d'un temps sent agnòstica, vaig conèixer diverses amistats marroquines que em van apropar la religió musulmana. A partir d'aquest fet, jo mateixa, començaré a indagar sobre la religió islàmica i poca a poc vaig veure que totes les contradiccions que considerava en l'altra religió connectava. A més, la creença abans, es va connectar amb la d'ara, ja que no hi havia contradiccions. Ha sigut una etapa llarga en la qual jo he volgut tenir la convicció per fer el pas de dir que sóc musulmana.
- 2. Com et va afectar a l'àmbit familiar?** Des del primer moment, tenia la idea que no seria gens fàcil. Quan ho vaig comunicar al meu entorn més proper, tenia les bases suficients per no enfonsar-me i deixar tot endarrere. Vull recalcar que fer-ho juntament amb la meva germana, em va facilitar el procés. Així i tot, ha sigut un procés lent, on a poc a poc, el meu entorn se n'ha anat adaptant gràcies al fet que han comprovat per ells mateixos que l'Islam no és el que sembla des de fora i que de veritat és de convicció i no perquè tingui una relació sentimental amb una persona musulmana. Encara que no comparteixen la meva decisió, ara ho respecten i fins i tot em recolzen en altres dificultats que sorgeixen.
- 3. Com et va afectar a l'àmbit laboral?** Abans de posar-me el hijab no vaig tenir cap problema, treballava en un supermercat i de cara al client, però en el moment en què vaig decidir exposar per fora el que jo era per dins, és a dir, representar la meva identitat de musulmana, cobrint-me el cabell, els hi vaig comunicar a recursos humans de l'empresa i em van comentar que provés d'anar sense el hijab en entrar a l'establiment. Així he estat per un any (encara adaptant-me a la meva vida en general). Fa uns mesos vaig comunicar la decisió de no treure'm el hijab per anar al treball perquè em sentia malament, ja que les persones em veien d'una manera que em feia sentir incòmode, no era jo, no era la meva identitat. Un cop ho vaig comunicar, em van comentar que em canviés de secció, tot i que la meva feina l'he

desenvolupada durant diversos anys en la secció de caixes i atenció al públic. Això hem va col·lapsar i fins a dia d'avui m'està afectant.

- 4. Com et va afectar a l'àmbit educatiu?** En el moment que vaig regressar a l'Islam ja vaig finalitzar els meus estudis acadèmics, per tant, en aquest àmbit no m'ha afectat.
- 5. Com et va afectar a l'àmbit social?** En el tema de les amistats no em va afectar molt perquè ja eren conscients dels canvis que vaig fer progressivament, ja que durant molts anys vaig anar aprenent envers la religió. Les amigues de veritat em van donar suport en tot moment, encara que no comparteixen el mateix pensament. És veritat, però, que en alguns aspectes no és 100% com abans, per exemple, l'estil de vida és diferent, la meua imatge és diferent de quant em van conèixer. Hi ha vegades, que jo mateixa sento que poden avergonyir-se d'anar amb mi d'ençà que m'he ficat el vel. Pel que fa a la comunitat propera com els veïns, les companyes de feina, gent que conec des de petita... mai m'han dit res, però, per la seva mirada es nota que es pensen que m'he convertit a l'Islam per la meua parella, per obligació i no per decisió pròpia.
- 6. Un cop et vas convertir a l'Islam, has sentit islamofòbia?** Si, en tots els àmbits i de diverses maneres, tant explícites com implícites. Mai m'hauria imaginat que hi havia tant de racisme i islamofòbia en aquest país, que el donava per un país obert a nous estils de vida, de família, de cultures... Per exemple, quan vaig viatjar aquest estiu a Peníscola amb la meua família política (tots magrebins), quan anàvem passejant vaig escoltar una dona gran que deia a la seva parella "cuantos moros hay aquí" amb una mirada de menyspreu. Això em va demostrar que la gent no sap diferenciar l'Islam de la nacionalitat i em va fer sentir inferior, baixant-me, a conseqüència, la meua autoestima. Com he comentat abans, en la feina també em sento discriminada per la meua ideologia. A més, de vegades sento que algunes persones comenten i em miren de manera despectiva. En general, en tota la societat sento que em menyspreen des que m'he ficat el mocador, com que aquest fet m'ha baixat el meu dret, la meua autonomia, em relacionen com una persona sense personalitat, sense estudis, que no treballa, que visc d'ajudes, que soc submissa, que el meu marit m'obliga a ficar-me el mocador, que no tinc decisió pròpia enrere d'altres.

6.4.2. Entrevista 2

- 1. Com va ser la teva conversió a l'islam?** L'any 2012 vaig estar de vacances a Boston, als Estats Units. Allà em vaig posar en contacte amb el germà d'un amic meu. Aquest noi era musulmà practicant i com vaig estar a casa seva unes setmanes em va portar a la mesquita, em va presentar a musulmans i musulmanes i em va explicar que era l'islam, quin sentit tenia a la seva vida. Cada vegada jo estava més interessada en l'espiritualitat de l'islam. Després vaig conèixer a altres persones musulmanes, vaig anar a la mesquita, a festes i l'estil de vida em va agradar. Al cap d'uns mesos vaig tornar a Barcelona i jo continuava pensant en l'islam. Em vaig comprar l'Alcorà i em vaig posar en contacte amb l'Associació de dones musulmanes de Catalunya (ADMAC). Vaig anar a una trobada i vaig conèixer a moltes dones catalanes musulmanes. Això em va obrir la ment perquè tot era compatible. A poc a poc, entenia més l'islam, l'Alcorà i els rituals. Al cap d'un any, aproximadament, vaig fer la meva Shahada.
- 2. Com et va afectar a l'àmbit familiar?** La meva família sempre ha sigut molt oberta i molt flexible. A poc a poc els vaig explicar que estava interessada en l'islam. La primera reacció no va ser positiva i sempre discutim de temes que en realitat són prejudicis i estereotips sobre les persones musulmanes, però de l'espiritualitat no podien dir res. A poc a poc han anat entenent la meva forma de viure i de sentir. Les coses que no entenen ja no entén en discussió perquè creiem que no val la pena (no canviarem d'opinió). Crec que, actualment, tenim bon equilibri. Debatim i tractem coses, però no tant de l'islam. La nostra relació no ha canviat tant.
- 3. Com et va afectar a l'àmbit laboral?** Abans de posar-me el hijab i com tinc cognoms espanyols, mai he sentit discriminació. Però just després de tenir el meu fill, començar a buscar feina a Barcelona tenia una mica de por. En el meu cas, vaig trobar feina de seguida en una fundació que treballa amb persones migrades i refugiades, ja que l'entitat és molt intercultural. Però sóc conscient que la meva experiència no és molt comú. Conec a moltes dones que no troben feina o uns i tot se'n treuen per treballar. En termes de visibilitat aquesta és la meva experiència. Malauradament, com no hi ha lleis d'antidiscriminació en l'àmbit laboral les persones musulmanes i altres minories estem deixades a la sort de l'empresa per la qual treballa i com sigui la seva política i protocols i com puguis negociar temes com el ramadà, per resar...
- 4. Com et va afectar a l'àmbit educatiu?** Quan em vaig convertir a l'islam ja havia acabat els meus estudis universitaris i de màster.
- 5. Com et va afectar a l'àmbit social?** Considero que tinc bones amigues que sempre han estat obertes a aprendre i a conèixer. Vaig tenir converses molt profundes, i no considero que la meva pràctica religiosa hagi sigut la causa de perdre amistats. De fet, crec que la maternitat i

com et canvia la vida en ser mare, sí que m'ha portat a acabar amb alguna amistat, però, gradualment, en la meva comunitat no he sentit discriminació de la gent que em coneix. Si algun comentari i sóc conscient que a la majoria de les persones no els agrada l'Islam, ja que pensen o creen que algú m'ha rentat el cervell, però com no ho diuen obertament, no em genera cap disgust diari.

- 6. Un cop et vas convertir a l'Islam, has sentit islamofòbia?** Si he patit alguna situació violenta al carrer, algú que et crida... D'altra banda, sí que al voltant de dues vegades per setmana em trobo en alguna situació (amb pares de l'escola, funcionaris, gent nova de la feina...) on alguna persona em fa algun comentari o gent que em deixa perquè em considera de fora (una mirada, un comentari de la meva bona dicció del català, o em parlen directament en castellà...).

6.4.3. Entrevista 3

1. **Com va ser la teva conversió a l'Islam?** Pues mira, mi conversión fue un poco curiosa, pero la verdad que para mí es una bonita historia, no sé. Yo empecé a indagar, a querer buscar más información, sobre todo a raíz de que empezó a desmotivarme y defraudarme la iglesia, porque yo me he criado, ya te digo, mi colegio ha sido de monjas, hice la comunión, he ido a Catequesis, toda mi familia es católica, pero tampoco he sido muy practicante que digamos.

Entonces empezó una época a darme la cabeza, como un dilema mental, bueno, esto va a ser siempre lo mismo, trabajo, estudio, discoteca, amigas, fiesta... Con perdón yo me sentía como un borreguil, sin sentido, sin rumbo, algo no sé, mi sensación era que me faltaba una pieza de un puzzle en mi vida. Y bueno, pues ya empecé a indagar, a picarme mucho la curiosidad, siempre he sido muy curiosa, y en aquel entonces antes de ir por el Islam empecé a indagar, por ejemplo, con una amiga mía, su madre era testigo de Jehová, pues también me empezaba, pues a contar cositas, pero tampoco me llegó a vibrar.

Luego tenía otra amiga que se llama Loli y con ella sí que la verdad es de reconocer que a veces se me ponía los pelos de gallina cuando me llevaba a algunos eventos de al culto donde ella iba, que es una iglesia evangélica, ella es gitana.

Entonces eso como que me empezó a impactar un poco lo del tema del cielo, del infierno y demás, que va a pasar con nuestra alma. Bueno, pero lo que más, más, más me retumbó fue mi queridísima amiga Mariana, ya la cuento como una hermana.

Ella española como yo, pero convertida al Islam, digo ¿Cómo es eso con pañuelo, no es de Marruecos...? Aquello fue para mí. Me encantaba, cada día tenía más contacto con ella, me prestaba libros, me acompañaba a lugares donde te enseñan, lugares de educación donde te comparten un conocimiento que para mí fue... ya te digo, en su momento llegué a decir que en la vida me iba a poner un pañuelo, con eso te digo todo. Empecé a aprender que teníamos muchos prejuicios equivocados sobre el Islam o sobre las musulmanas, cada vez me empezó a gustar y a enamorarme mucho más el Islam y tenía más claro que yo quería ser musulmana, la única pega que encontraba es que yo decía: "si no tuviera que tener un atuendo, una vestimenta especial creo que hubiese sido más fácil mi conversión al Islam"... el hecho de ponerse un pañuelo creo que ha impactado mucho más en mi, en mi familia, la familia de mi pareja, padre de mis hijos...

A mi pareja lo tomé como un puente, un chico que sabía mucho, me hablaba mucho del Islam, me gustaba, pero bueno, él no era un ejemplo practicante de un correcto musulmán, todo lo contrario, eh, infringía todas las normas, cada vez que yo aprendía más, veía, pues sí, esto no

lo haces tú, esto tampoco, ni esto...

A todo eso yo, imagínate, fue un año más o menos de investigar, de moverme, de documentarme, pero tomar, tomar el paso, al final fue en el 19 de julio del 2012 y ese día nos fuimos a una mezquita que hay en Barcelona Centro y recuerdo que teníamos que ir con acompañantes, testigos musulmanes para que firmaran, pero es que no teníamos a nadie de mi parte ni que me apoyaran ni nada, así que al final tuvo que firmar la pareja de mi amiga María, mi rollete que a día de hoy es el padre de mis hijos y el propio Imán de la mezquita. E de decir que fue un día agridulce, porque no sé, me puse a llorar, era como un antes y un después, mi sensación era como que me estaba bautizando, otra (Nom) totalmente diferente, porque ya elegí hasta mi nombre, puse (Nom islámico), cosa que luego ya, a día de hoy, me enteré de que no había falta, que podría haberlo hecho perfectamente sin haber cambiado de nombre, pero bueno, son pequeños detalles que no me quedo más con lo importante que se pudo realizar, lo que yo quería, lo que me había convencido y en el lugar que me encontraba como este es mi lugar, ahora sí, sentí que ya tenía la pieza del puzzle que me faltaba, no sé, esa era mi sensación, entonces, pues ese día yo salí super contenta, emocionada y hasta la fecha de día de hoy, pues mira, ya han pasado como 12 años, si no recuerdo mal, más o menos.

- 2. Com et va afectar a l'àmbit familiar?** Pues la verdad que nada bien. No voy a mentirte, fatal, porque es algo nuevo, es algo diferente. Como te comentaba antes, había muchos prejuicios. Mira, para que te hagas una idea, en mi familia se pensaba que el hecho de irme yo a esta religión, estaba apoyando a gente terrorista, gente que pone bombas, que me van a tener encerrada en cuatro paredes en una casa y me van a llenar de hijos, que no voy a tener derecho ninguno, que voy a estar como oprimida, sumisa. Veían todo eso. Eso se imaginaban en sus cabezas. Y yo al contrario, intentando lavar la imagen de decir, oye, mirad que la (nom) de antes se iba de discoteca, que fumaba un montón de tabaco...

Siempre, siempre me ha gustado estudiar y reciclarme, siempre he estado en la línea de la rama sanitaria, por eso mi familia llegó un punto a estar super orgullosa de mí. Y también tienen esas manías o no sé, o es como se han criado del qué dirán, el qué dirán, el qué dirán. Eso lo he tenido cada día y es como qué dirán de TI, cómo yo te he criado y con lo que yo te he dado, eso también era hasta chantaje emocional, claro, te hace sentir mal, te piensas que les has hecho daño, les has defraudado, pero luego una hace un punto de reflexión y dice, a ver, pero es que yo no les quiero hacer daño, es que esta es mi decisión, cada uno ha elegido la vida que quiere hacer y esto es lo que yo quiero elegir y nada, pues yo empecé a pensar, pues mira, no pasa nada, les tengo que demostrar, no con palabras, sino con hechos, que esta religión no es todo lo que están diciendo.

Y efectivamente, a día de hoy la cosa ha cambiado un montón, pero para eso ha tenido que pasar años y lágrimas. Lágrimas en el aspecto de que hemos tenido que llegar hasta las manos, con palabras subidas de tono, con insultos, con no te voy a exagerar, querer ponerme yo el pañuelo y tener que guardarlo en un bolso, salir a la calle y cuando ya he salido un poco del territorio de la zona de mi barrio, con miedo a que la vecina no me vea o fulanita... Para que no le digan nada a mi familia, al menos esto en los inicios. Entonces yo me sentía más libre en una zona, pues de Barcelona Centro me ponía el pañuelo en algún baño donde hay un espejo, incluso a veces hasta los retrovisores de los coches y ya era como me sentía. No sé si habrás visto alguna vez Hannah Montana, pues tal cual Hannah Montana. Me acuerdo de haber tenido peleas de a ver qué llevas en el bolso, a ver dónde está el pañuelo, qué para taparte, y así estirar el bolso, tirarme pañuelos por la ventana, estirarnos de los pelos, insultos. Todo lo que no está escrito. Bueno es que tuve que irme, de hecho, coger la maleta, irme de mi casa un buen tiempo. Y estar con otra tía, abuela mía, una tía abuela. Decir que esto pasó con mi familia paterna. Mis padres se separaron cuando yo tenía un añito y medio. La única que me apoyó fue mi madre, porque ella es cristiana, super practicante, ahora no tanto, pero sí que tiene arraigada mucho más la religión. Y ella dijo, hija, me quedo con la hija de ahora, que no fuma, no bebe, no sale de discoteca.

Te veo más saludable, te veo con brillo en los ojos y cuando me dijo ponte el pañuelo que quiero verte, aquello fue... Me moría de la vergüenza, pero cuando yo me lo puse y vi en sus ojos una luz, me abrazó y me besó, mira, se me puso los pelos de gallina. Pues siempre lo valoraré, así que a nivel familiar fue muy, muy duro y no se lo deseo ni a mi peor enemiga.

- 3. Com et va afectar a l'àmbit laboral?** Pues bien, en aquel momento yo estaba con idea de trabajar en una clínica dental porque la rama de odontología me gustaba muchísimo. Entonces yo me acuerdo de que en las prácticas llevaba un gorrito dental de tela y genial, muy contenta, pero a raíz de ahí, claro, una hecho currículum, no, porque acabas de tener una titulación y eres nueva, no tienes experiencia. ¿Yo me encontraba con el siguiente dilema: encontré algún par de clínicas que me decían, Vale? Por nosotros, perfecto que lleves pañuelo no pasa nada, al contrario, más higiénico. Lo único que te pedimos aquí es que te pongas un gorrito a conjunto de la clínica con el mismo color de uniforme. Y yo digo, Ah, contenta de la vida. Me encanta, pero qué pasaba, casualidades de esas empresas, vaya, que necesitan a alguien con experiencia, no sé si será verdad o qué, pero bueno, que necesitaban alguien con experiencia y yo no tenía experiencia demostrables, entonces no podían tener ese tiempo para mí. ¿Adiestrarme y explicarme todo, no? Entonces descartada y, sin embargo, los que me podían coger perfectamente sin experiencia porque me formaba la empresa, me decían que un requisito era sacarme el pañuelo, incluso la palabra aún la recuerdo: “sí paisanas tuyas se lo quitan igual”. Yo dije, bueno, cada una puede hacer lo que ella quiera, pero yo no me quiero

quitar el pañuelo, no me puedo poner un gorrito dental. Decía: “Ay, lo siento. Bueno, ya te diremos algo, ya te diremos algo”, al final nunca llegaba y empecé a tirar la toalla y dejar de buscar clínicas dentales. Como con el tema de odontológico se acabó frustrando la cosa, pues me acabaron cogiendo de teleoperadora. En Servicaixa en La Caixa, CaixaBank y gas natural. Porque lo que me di cuenta es que ellos no quieren saber nada de las pintas de las personas, no miran eso, miran su voz, miran la forma de comunicar y les gustaba entonces, como solamente tenía que estar en un call center rodeada de muchísimas personas, con perfiles super diferentes que te puedes, que ni te puedes imaginar. De hecho, estuve con una compañera que era en plan rock, heavy metal y les ves y dices guau y una voz super dulce.

- 4. Com et va afectar a l'àmbit educatiu? ¿Cómo me afectó en el ámbito educativo?** Pues mira, en este caso, me fue genial la verdad, fue el mejor momento de mi vida. Guardo muy buenos recuerdos y fue por lo siguiente. Cuando terminé el curso puente, que es un curso de preparación para hacer un examen en el que se aprobaba, podría tener acceso a los grados superiores porque yo no hice bachillerato. Lo probé, hice bachillerato nocturno mientras trabajaba en un hospital de la Quirós por la mañana, mientras también tenía pareja, que es el que te voy mencionando en todas las historias. Entonces, esas tres cosas para mí fueron incompatibles, tener pareja, vida social, trabajar en un hospital y por la noche, estudiar bachillerato nocturno de ciencias.

Pues hice el exámen y me fué genial para entrar a un ciclo superior, pues dije va vamos a estudiar higienista bucodental, que pasó, que al apuntarme yo en esa academia nueva, yo ya había hecho mi convencional Islam, entonces yo pensé, o ahora o nunca, prefiero un instituto que estaba relativamente lejos de mi barrio, así me conocen ya con pañuelo, entonces fue genial, la verdad, me encantó. Me saqué higienista bucodental, mi mente estaba super desestresada total, es decir, me pude focalizar tantísimo en algo que me gustaba, saqué como que la máxima nota, no me acuerdo si era un nueve con dos o algo así, que por eso, después, viendo que las puertas estaban cerradas, porque con pañuelo no me cogían como higienista bucodental, me dije sí, con esta buena nota que la propia profesora me dijo, si haces la selectividad, con poquita nota de punto, te vas a la carrera de odontología de cabeza, digo sí, vale, y qué fue lo que hice, empecé a comprarme libros, por mi cuenta, y quería presentarme sola a la selectividad, pero me quedé embarazada, y por primera vez, uff, ahora que hago... bueno fue un dilema increíble, porque yo desde pequeña ya viste, mi ilusión, no era, quiero ser veterinaria, quiero viajar, quiero conseguir, no, yo decía, mi ilusión sería casarme y tener hijos y vivir feliz... esa era mi ilusión, pero yo dije, pues si tengo lo que yo quería, es decir, mi pareja estable, mi casita superhumilde... pensé yo esto lo quiero disfrutar, de hecho, mi pareja y yo llevamos tiempo, unos meses, que nos costaba, digo, no me quedaba embarazada, yo tenía miedo, a veces era de las pastillas anticonceptivas, pero cuando vi que

daba positivo... además a nivel religioso, no me podía permitir abortar, tuve un piquito en el corazón porque estaba tan emocionada por sacarme la carrera de ontología, pero dije, la carrera está siempre allí y conozco gente que ha estudiado con 30 y pico de años o más, entonces tiro con la maternidad, la quiero vivir y disfrutar en su totalidad. Después de unos años hice mi propio negocio (primero pastelera y ahora con herbalife).

5. **Com et va afectar a l'àmbit social?** Pues la verdad me quedé alucinada, no me esperaba que al final me iba a quedar tan sola. Quizá tendría yo una historia mal contada en mi cabeza de que estaba rodeada siempre de amigas. Bueno, yo las llamaba así, pero siempre eran amigas para festejar, para salir, para eventos, para que les ayudara miles de cosas. Pero ¿qué es sentir? Pues, sentí que en el momento que decidí convertir a Islam, aunque no me lo dijeran de frente, está también un lenguaje no verbal, que son las miradas o los gestos. No sé cómo explicarte, pero se siente. Yo sentía, mi palpito, quizá me equivoqué, pero no lo creo... Era como un bicho raro, ¿no? Estaban las que, como digo, soy un bicho raro, a esta le ha dado algo en la cabeza, madre mía que loca está..., y otras que es madre mía lo que hace por amor, por estar con un moro...

Así que en el ámbito social, de lo que es mi entorno conocido, de mi infancia, de mi adolescencia fatal, me sentí tan sola, que en la vida pensaba que iba a acudir a chats, en aquel momento no existió WhatsApp, eran chats que había en una web de internet, no sé si se llamaba Terra.com, o algo en el Terra, a gente me es enter, algo así que había, empezaba a hablar con chicas musulmanas, no las conocía de nada. Y ahí encontraba sosiego, más la chica que te comente antes, Mariam, quien me llevaba al centro islámico, y ahí en personas es donde aquí se abre otra etapa diferente. Son personas que no me conocían de nada y me sentí con un cálido abrazó, unas puertas abiertas, un recibimiento que digo... Me sentí hasta una princesa, a cualquier sitio que iba me regalaban un Corán, una alfombra o me invitaban a no sé qué. Esto es como un trato bien, pero esto con la comunidad musulmana, ¿no? Y siempre en cualquier cosa me tenían en cuenta, una boda, venga que venga la (nom), un evento cultural venga que venga la (nom), bueno, y así fuí conociendo tantísimas hermanas, porque se nos así, hermanas, así que por eso ha sido una tapa un poco agridulce.

6. **Un cop et vas convertir a l'Islam, has sentit islamofòbia?** Una vez me hice musulmana, si he sentido islamofobia, y a día de hoy, eso no ha cambiado y estamos hablando de hace mucho más de 10 años. De hecho, la primera vez que me pasó sentí como un jarrón de agua fría en mi cuerpo entero y ponerme a llorar literal. Y no llore por mí, es que me vino a la cabeza muchísimas mujeres que conozco.

Te cuento con detalle, mira. Yo, la (nom) de antes, sin ser musulmana, siempre he sido muy coqueta, muy vanidosa, me encantaba arreglarme y como llamaba la atención, pues lo típico,

se te sube la autoestima.

La primera vez que siento un ataque es de un señor que no conozco de nada, un señor mayor, que me dijo con un asco, con una mirada de odio, “qué asco, qué calor con el pañuelo aquí en España, mora, vete a tu país”. Me quedé en shock. Eso era nuevo para mí. Bueno, me quedé un poco así rota, pero ya me dio en la cabeza el rumrum que pensar, digo, claro, me ve con pañuelo. Automáticamente ha pensado que soy de Marruecos. Y ya también pensaba, ¿esto le pasa a la gente, a las marroquíes? ¿Esto le hacen a ellas? Pero qué asco de la gente con quien vivimos en España. Es como que me sentí en la piel de alguien de otra sociedad, lo vi injusto. Digo, bueno, será un señor que no estará muy bien. Eso fue el inicio. Porque luego a lo mejor ya era una mujer, una señora mayor. Tiende a ser gente mayor, he de decir, no me ha pasado con gente joven. Que te ven con dos, tres niños, madre mía, como una coneja, cargá de críos. Esa vez yo me puse a llorar un montón. Porque claro, también me sentí un poco culpable, porque alguna vez que otra, yo he sido parte de ese grupo de personas que se meten con los demás por racismo.

Mi familia llorando, que en aquel entonces ya aceptaban que yo fuera musulmana. Ya estábamos todos súper reconciliados. Pero mi familia llorándome “así, no salgas, por favor, hija, a la calle, (a ver si te van a hacer daño”.

Yo tenía a mi niña bebé en el carro y me acuerdo en el metro que uno me empujó. Y yo pensé, imagínate que me empujan cerca del vagón del tren y me voy... Yo qué sé, cogí un poquito de miedo porque me di cuenta que aquello fue el inicio, no fue algo esporádico, un señor que está mal de la cabeza...

De hecho, lo peor que creo que me ha dejado un poco tocada fue hace cinco años, cuando mi hija entró en el colegio, mi hija, la mayor, tiene ocho añitos, va para nueve pero cuando entró a P3, madre primera, que entras con un niño al cole, qué emoción, que ya se hace mayor, te hablas con todas las mamis, todas novatas, todas con ilusión. ¿Qué pasó? Que había un corrillo, dos o tres chicas. A mi cara, jijijaja, todo muy bien, pero se ve que a las espaldas me hicieron bullying. Me quedé muerta. Me sentí muy tonta. ¿Qué pasó? Me pusieron mote “la mora falsa”. ¿Tú te crees? La mora falsa. Porque les chocaba que llevara pañuelo, que soy española. Y estamos hablando de madres ya con treinta y pico de años, y esto era como patios de colegio. Pero eso me bajó muchísimo la autoestima. Me sentí más pequeñita, me sentí más frágil, vulnerable.

Gracias a Dios, después de trabajo, mucho cuidado personal, desarrollo, refugiarme mucho más en mi religión, reconfortarme en espíritu y en todo, la vida ha dado tal vuelta que esas personas han venido a mí arrepentidas, pidiéndome perdón por su ignorancia, que han

conocido la persona que soy y que ha estado mal.

Eso sí, claro, pero yo ya me he llevado lágrimas. Que sí que está bien, les perdonas, pero ahí quedó ese recuerdo. Entonces, ¿islamofobia? Te voy a decir que sí, sí, sí. Me ha dejado marcada la islamofobia. ¿Quién lo iba a decir?

6.4.4. Entrevista 4

- 1. Com va ser la teva conversió a l'islam?** La meua conversió va ser progressiva. La meua família és el que podem dir "cristiana" no practicant, encara que, el baptisme i la comunió l'hem realitzat tots els membres de la família. Sempre m'havien agradat les històries dels profetes, les pel·lícules de Setmana Santa, assistir a l'assignatura de Religió... però més enllà d'això, res més, no acudia a l'Església, no resava, vivia la vida com la societat actual en general la viu, sense preocupacions "espirituals". És veritat, però, que el meu pare, que sempre ha sigut un home savi amb molts aprenentatges, sempre ens explicava a mi i a la meua germana la força energètica de la nostra ànima, i això simbolitzava la vida després de la mort. Afegia que necessitàvem, com a individus, un ésser superior, que encara que l'evolució existís, una intel·ligència suprema era la que estava darrere de tot, però no li posava ni nom, ni religió ni cap determinant. En l'actualitat, continua amb aquest pensament. Quan tenia 17 anys vaig conèixer a un noi d'origen marroquí, però que havia crescut a Catalunya. Vam començar una relació com les que existeixen en les societats occidentals actuals. Així vam estar uns quatre anys aproximadament. És veritat, però, que ell a vegades em parlava de la seva religió, l'islam, això no obstant, considerava que no la practicava de manera correcta i que no en sabia molt. Sense que ell ho sabés, jo em vaig comprar un Alcorà per Amazon. Tenia curiositat de la seva creença, encara que quan em parlava de coses em semblaven il·lògiques. Durant dos anys vaig estar llegint sobre l'islam (aproximadament des de l'any 2018), i el Ramadà de l'any 2020, del famós any de la Covid-19, tancada a casa, el meu temps va ser únicament per llegir i estudiar l'islam. M'havia cridat l'atenció aquesta religió, l'Alcorà parlava de ciència, d'històries, de moralitat... estava ple de coses que em generaren una bona recepció. Aquell Ramadà vaig voler fer el dejuni, començar a resar i canviar la meua manera de pensar. No sabia que a la porta frontal de la meua habitació estava una altra noia estudiant l'islam: la meua germana, sis anys més gran que jo, a la que tenia amor-odi, però era el meu exemple a seguir. Un dia vam parlar (mai ho fèiem) de manera profunda, ens vam il·lusionar tant de compartir la mateixa creença, el mateix objectiu... vam decidir realitzar la Shahada juntes (el testimoni de fe per convertir-se a l'islam) de manera virtual. I així ho vam fer l'1 de maig del 2020. Un dels dies més feliços de la meua vida.
- 2. Com et va afectar a l'àmbit familiar?** Haig d'incidir en el fet que els meus pares estan separats i vivia amb la meua germana i la meua mare en aquell moment. La meua àvia vivia a la casa de sota. Va ser difícil. La meua germana i jo el primer Ramadà ens tornarem per mirar les portes de l'una i de l'altra per resar i que la meua mare no entrés, quan estàvem en dejú s'enfadava i no comprenia per què ho fèiem, es pensava que era pels nostres xicots... quan vam canviar la nostra manera de vestir afegia comentaris racistes... en general no va ser molt

bona la seva actitud. El meu pare va ser diferent, és un home amb empatia i que coneix moltes cultures. Només ens va fer una pregunta: "Lo hacéis por qué creéis en Dios o por amor a vuestras parejas? Vam dir: "Por amor a Dios papá", i ens va dir, "pues adelante". Mai hem tingut problemes amb ell, tot i que sí que debatem alguns temes de manera cordial. La meua mare al cap del temps ha anat acceptant la nostra conversió, ha vist que vam deixar de sortir a discoteques i beure alcohol a treballar, estudiar, passar més temps en família, respectar-la més, ajudar-la més... i ara sempre ens defensa davant tothom.

És veritat, però, que quan vaig donar el pas de ficar-me el hijab (vaig ser la primera), la meua mare es va enfadar i va afegir que per ser creient no havia de vestir així. El meu pare em va debatre una mica, però va ser flexible i va dir que si era part de la meua creença, doncs que li semblava bé.

En l'actualitat tot està molt tranquil, a vegades debatem alguns temes, sobretot per diferenciar les persones marroquines, les persones musulmanes i l'Islam.

3. **Com et va afectar a l'àmbit laboral?** Al principi de convertir-me no vaig tenir dificultats, ja que la majoria de les persones, encara que ho sabien, em veien físicament quasi igual que sempre, per tant, vaig estar treballant en una llar d'infants i en un supermercat. Quan em vaig ficar el hijab vaig decidir deixar el supermercat on treballava, ja que sabia que mai m'ho deixarien posar (comentaris indirectes del meu cap). Aquell any em vaig quedar embarassada i no vaig treballar, per tant, no vaig tenir problemes. L'any passat vaig treballar en un casal d'estiu i no em van ficar cap impediment per deixar-me portar el meu hijab. Vaig estar molt contenta. Actualment no treballo.
4. **Com et va afectar a l'àmbit educatiu?** D'ençà que vaig convertir-me a l'Islam vaig decidir estudiar Treball Social, ja que acompanyar i oferir suport a les persones més vulnerables sempre ha sigut part de la meua moralitat. Mai he tingut cap problema amb el professorat o els companys, sempre m'han oferit escolta i suport en tot el que hagi necessitat.
5. **Com et va afectar a l'àmbit social?** En temes amistats, la veritat, em vaig allunyar de moltes, ja que vaig considerar que només estaven amb mi per sortir, parlar de coses infantils i qüestionar certs canvis que vaig anar fent. Amb les amistats que es van quedar al meu costat (2 o 3) vam tenir una conversa profunda, explicant la meua decisió i els meus canvis. Sempre m'ha acompanyat. Després de convertir-me he anat fent altres amistats i tot superbé. És veritat que de vegades em costa establir noves relacions, però ha sigut més pel tema de convertir-me en mare que per ser musulmana.
6. **Un cop et vas convertir a l'Islam, has sentit islamofòbia?** Pel que fa a la comunitat, haig de

dir que no he patit moltes situacions islamofòbiques. És veritat, però, que les mirades a vegades són molestes i observes que parlen entre dos o tres, però la meua seguretat, d'ençà que m'he convertit, ha crescut molt. Em recordo d'un comentari que em van fer recentment posat el meu hijab. Jo acompanyava al meu marit a passejar a dos avis que vivien en la residència on ell treballava i amb els que mantenia una molt bona relació. Quan estàvem pel camí, un home gran va dir en veu alta "pobrecitos, les van a robar la cartera". Clar, es van pensar que érem tots dos marroquins que els passejaven amb els avis per robar-li les carteres... em va desagradar, però va ser un comentari més racista que islamofòbic.

En general, els comentaris són suaus i amb "tendresa", per exemple: "con el pelo tan bonito que tienes y te lo tapas", "con lo guapa que eres y vas así vestida", "¿no tienes calor?", "¿estás casada con un marroquí, verdad?", "que guapa eres para ser marroquina"... Ho considero més ignorància que un altra cosa.

Per les xarxes socials és un altre tema... la gent és molt valenta, i sempre posen èmfasi en les subvencions, el masclisme i la gent migrada... abans contestava, en l'actualitat, majoritàriament evadeixo el tema.

6.4.5. Quadre d'anàlisi de les entrevistes: dimensió transformadora i dimensió exclusora

Aquest quadre d'anàlisi ens serveix per categoritzar i sintetitzar els factors més rellevants de les entrevistes realitzades i de la seva respectiva anàlisi executada anteriorment. En aquesta investigació, a partir de la categoria d'anàlisi tractada: La realitat de les dones catalanes convertides a l'Islam, podem extreure quatre subcategories: l'àmbit familiar, l'àmbit laboral, l'àmbit educatiu i l'àmbit social. Mitjançant aquestes categories esmentades, es poden distingir dues dimensions: la dimensió transformadora i l'exclusora. Per tant, a través de la numeració següent, s'analitzaran els elements comentats en relació amb les entrevistes transcrites en l'Annex 6.4.4 anterior:

Categories d'anàlisi → La realitat de les dones musulmanes convertides a l'Islam				
Dimensions	Àmbit familiar	Àmbit laboral	Àmbit educatiu	Àmbit social
Dimensió transformadora →	1	2	3	4
Dimensió exclusora →	6	7	8	9

Entrevista 1: Durant l'entrevista 1 es pot observar una variació pel que fa a cada categoria d'anàlisi obtinguda. Per començar, en la categoria familiar, podem visualitzar com s'ha esdevingut les dues dimensions d'igual manera. L'exclusora, pel fet que explica les dificultats que va esdevenir al principi (E, 13, 6) i la transformadora, mitjançant l'adaptació de la seva família (E, 17,1). Pel que fa a la categoria d'àmbit laboral, la seva experiència ha sigut bastant exclusora, ja que esmenta el rebuig cap al seu hijab (E, 25, 7) i la seva exclusió "invisibilitzada" pel que fa al seu lloc de treball (E, 29, 7). En l'àmbit social podem observar ambdues dimensions. L'exclusora la podem visualitzar en el fet que les seves amistats ja no les sent com abans (E, 38, 9) i que sent que s'avergonyen d'ella (E, 39, 9) i la transformadora en l'aspecte del suport que li han atorgat algunes d'aquestes (E, 36, 4).

Entrevista 2: La dona d'aquesta entrevista, tot i també passar diverses dificultats, ha sigut la que més dimensió transformadora ha anat esdevenint. En l'àmbit familiar, molt semblant a la resta, ha passat per les dues dimensions. Pel que fa a l'exclusora, s'observa que la seva família no va tenir una reacció positiva al ser conscient de la seva transformació ideològica (E, 14, 6), però explica que més endavant, van entendre la seva manera de veure el món i li van oferir suport (E, 17, 1).

En l'àmbit laboral tampoc ha patit dificultats, encara que va tenir por durant la cerca de feina, va començar a treballar en un lloc on va integrar-se (E, 23, 2). En l'àmbit social tampoc ha patit exclusió, més que res explica que el fet de ser mare ha influït més en la distanciació amb la pròpia xarxa social que la respectiva conversió a l'Islam (E, 35, 4).

Entrevista 3: Aquesta entrevista ha sigut la més rica pel que fa a l'experiència de la realitat de la conversió a l'Islam. És veritat, però, que és la dona que més anys porta en aquest camí, per tant, té més trajectòria. En l'àmbit familiar, la dona ha patit ambdues dimensions. Per un costat, la seva família va agafar molt malament la seva conversió a l'Islam, fins al punt que va haver de sortir de casa seva i viure amb una altra familiar (E, 80, 6). Així i tot, la seva mare sempre va ser un suport (E, 83, 1). Posteriorment, quan passa un temps, la seva família extensa també la va acceptar, per tant, la seva realitat es va transformar (E, 69,1). En l'àmbit laboral, podem observar com ha influenciat més la dimensió exclusora (E, 103, 7), (E, 106,7). Més tard, va treballar de teleoperadora telefònica, però considera que va ser més perquè no tenia atenció directa amb les persones, d'aquesta manera, considero que continua sent una dimensió exclusora (E, 110, 7). En l'àmbit educatiu expressa la seva felicitat, ja que considera que quan es va convertir, va començar a estudiar i va trobar-se molt còmode (E, 128, 3). És veritat, però que esmenta la seva etapa de mare com la causa d'abandonar els seus estudis (E, 135, 8). Pel que fa a l'àmbit social, l'entrevistada comenta els grans canvis que va esdevenir, sobretot pel fet que no se sentia còmode amb les seves antigues amistats, ja que no tenien els mateixos interessos (E, 155, 9). Darrerament, un cop va començar a conèixer dones convertides a l'Islam, la seva xarxa social va començar a transformar-se (E, 162, 4).

Entrevista 4: Pel que fa a l'àmbit familiar, molt en relació amb les altres dones entrevistades, la seva experiència va travessar les dos vessants. Per començar, l'exclusora, ja que la seva família no entenia la seva conversió (E, 32, 6), però, posteriorment, un cop passat un temps i la família comença a conèixer la realitat, la seva relació canvia (E, 47, 1). En l'àmbit laboral no ha experimentat mancances, ja que quan va començar a externalitzar la seva ideologia no treballava, per tant, no ha hi hagut cap afectació. En referència a l'àmbit educatiu, l'experiència ha sigut molt enriquidora, ja que fins i tot esmenta que quan es va convertir va decidir estudiar la carrera de Treball social (E, 58, 3). Pel que fa a l'àmbit social, ambdues dimensions han estat reflectides. Pel que fa a la seva xarxa social, esmenta que s'ha allunyat pels interessos i la nova realitat establerta (E, 61, 9), encara que esmenta que amb les amistats que continuaren la relació, la seva amestat segueix bé (E, 65, 4). Posteriorment, comenta que després de la conversió ha establert noves relacions i totes han anat bé, (E,65,4), per tant, en general ha sigut un àmbit positiu.

En general, es pot observar com la majoria de les categories s'han endinsat en ambdues dimensions de cada àmbit. És veritat, però, que aquestes es diferencien segons les particularitats de cada dona, la seva xarxa i la seva realitat. Així i tot, totes les dones fonamenten la seva conversió amb confiança i seguretat.